

Ministerie van Justitie

Voortgangsrapportage Kwaliteitsverbetering Justitiële Jeugdinrichtingen

Afzendgegevens

Directoraat-Generaal Preventie, Jeugd en Sancties
Directie Justitieel Jeugdbeleid

Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.justitie.nl
30 oktober 2009

Datum

Inhoud

	Leeswijzer	5
1	Het proces dat de jeugdige doorloopt	7
1.1	De jeugdige wordt geplaatst in een jji	7
1.1.1	Strafrechtelijke jeugdigen in jji's en civielrechtelijke jeugdigen in de gesloten jeugdzorg	7
1.1.2	Flexibele inzet capaciteit / opheffen onderscheid opvang en behandeling	8
1.1.3	Verbetering kwaliteit en doorlooptijden diagnostiek	9
1.1.4	Intensiveren ouderparticipatie	10
1.1.5	Onderzoek	11
1.2	De jeugdige verblijft op een groep	14
1.2.1	Gedifferentieerde leefgroepen	14
1.2.2	Kleinere groepen	14
1.2.3	Jeugdigen met ernstige seksuele problematiek	15
1.2.4	Individuele Traject Afdeling (ITA)	16
1.2.5	Inkoop capaciteit bij gevangeniswezen	16
1.2.6	Visie op seksualiteit	17
1.2.7	Disciplinaire sancties	17
1.3	De jeugdige doorloopt een traject	18
1.3.1	Invoering uniforme basismethodiek YOUTURN	18
1.3.2	Landelijk instrumentarium jeugdstrafrechtketen	19
1.3.3	Inzet erkende gedragsinterventies	19
1.3.4	Informatievoorziening in de jeugdstrafrechtketen	20
1.3.5	Casus Overleg en Regie	21
1.4	Psychische problematiek	22
1.4.1	Verbetering Psychiatrische Zorg	22
1.4.2	Aantrekken professionals t.b.v. psychiatrische zorg	23
1.4.3	Inkoop van zorg	23
1.5	De jeugdige gaat naar school: één kind, één plan	25
1.5.1	Samenwerking scholen - jji's	25
1.5.2	Investeren in praktijkgericht onderwijs	26
1.6	De jeugdige onttrekt zich uit de jji	28
1.6.1	Regeling Ongeoorloofde Afwezigheid en Instructie Melding Bijzonder voorval	28
1.7	De jeugdige gaat weer naar buiten	29
1.7.1	Scholing- en trainingsprogramma (stp)	29
1.7.2	Verlof / onderzoek ISt	29
1.7.3	Electronic Monitoring	31
1.8	Nazorg	32
1.8.1	Netwerk- en trajectberaad	32
1.8.2	Verantwoordelijkheidskader en Uitvoeringskader	32
1.8.3	Het betrekken van gemeenten bij nazorg aan jeugdige ex-gedetineerden	33
1.8.4	Verplichte nazorg	33
1.8.5	Nazorg aan jeugdigen met een Pij-maatregel	33
1.8.6	ICT-ondersteuning netwerk- en trajectberaden	34
1.8.7	Participatiebevordering om de meest kwetsbare groepen onder de aandacht te brengen van de werkgevers (SZW)	35
1.8.8	Aansluiting BOPZ	35
2	Personeel	37
2.1	Kwantiteit en kwaliteit personeel	37
2.2	Nieuwe functieprofielen	37

2.3	Samenwerking met hogescholen	38
2.4	Interculturalisatie	38
2.5	Professionalisering jeugdzorg	39
3	Kwaliteit	41
3.1	De invoering van een kwaliteitsborgingssysteem	41
3.2	Ontwikkeling inhoudelijke prestatie-indicatoren	41
3.3	Uitwisseling best practices	42
3.4	Jeugdsurvey	42
3.5	Database Meldingen Bijzonder Voorval (MBV)	43

Leeswijzer

In deze voortgangsrapportage wordt ingegaan op de stand van zaken van de verbetermaatregelen van de justitiële jeugdinrichtingen (jji's). Deze maatregelen werden in gang gezet na het verschijnen van de rapporten van de gezamenlijke Inspecties en de Algemene Rekenkamer in het najaar van 2007¹.

Om de voortgang van de maatregelen goed in beeld te brengen is in deze rapportage dezelfde opbouw gehanteerd als in de rapportage van oktober 2008. Op sommige onderdelen zijn titels gewijzigd, omdat maatregelen soms een bredere invulling hebben gekregen of zijn samengevoegd onder een nieuwe titel die beter overeenkomt met de inhoud. Het accent wordt in deze rapportage vooral gelegd bij de vooruitgang die is geboekt sinds het uitkomen van de vorige rapportage. Er is een aantal onderwerpen toegevoegd die verband houden met informatie die is toegezegd tijdens het Algemeen Overleg op 4 maart 2009².

Ook in deze rapportage zijn weer de gegevens verwerkt uit de tweede viermaandsrapportages 2009 van de verschillende jji's, alsmede de laatste bevindingen van de Inspecties over de voortgang van de verbeteringen.

¹ "Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen: opdracht met risico's" van de Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie voor de Sanctietoepassing (TK, vergaderjaar 2006-2007, 24 587 en 28 741, nr. 232); en "Detentie, behandeling en nazorg criminele jongeren", van de Algemene Rekenkamer (TK 2007-2008, 31 215, nr.3).

² Zie voor de toezegging van een reactie op het RSJ-rapport "Jeugdige delinquenten. Minder opsluiten, gericht begeleiden": TK 2008-2009, 24 587 nr. 324

1 Het proces dat de jeugdige doorloopt

1.1 De jeugdige wordt geplaatst in een jji

1.1.1 Strafrechtelijke jeugdigen in jji's en civielrechtelijke jeugdigen in de gesloten jeugdzorg

Op 1 januari 2008 is de wijziging van de Wet op de jeugdzorg³ in werking getreden, waardoor de scheiding van jeugdigen die op strafrechtelijke titel en jeugdigen die op civielrechtelijke titel in een gesloten setting verblijven, gerealiseerd kan worden. Op 1 januari 2010 zal de scheiding van de beide groepen jeugdigen voltooid moeten zijn. Vanaf dat moment verblijven in jji's alleen nog jeugdigen met een strafrechtelijke titel en jeugdigen in vreemdelingenbewaring. Jeugdigen met een civielrechtelijke titel die gesloten behandeld dienen te worden, verblijven in gesloten jeugdzorginstellingen⁴.

Voortgang

Om over voldoende gesloten jeugdzorgcapaciteit te kunnen beschikken, zijn in 2008 en 2009 door het Ministerie van Justitie (delen van) jji's naar de jeugdzorg overgeheveld. Met de overheveling van de locatie Wapenveld van jji De Sprengen op 1 januari 2010 zijn in totaal 1.030 (jji-)plaatsen (waarvan 842 fysiek en 188 in de vorm van financiële middelen) aan de capaciteit van de gesloten jeugdzorg toegevoegd. De Minister voor Jeugd en Gezin ontwikkelt daarnaast ook zelf nieuw (gesloten) zorgaanbod.

Tot 1 januari 2010 is een overgangperiode van kracht, waarin jeugdigen met een machtiging gesloten jeugdzorg nog in de justitiële jeugdinrichtingen (kunnen) verblijven. Om deze overgangperiode goed te kunnen afronden is een aantal maatregelen genomen. Zo is per 1 juni 2009 gefaseerd gestopt met de aanmelding en plaatsing van jeugdigen met een machtiging gesloten jeugdzorg in de justitiële jeugdinrichtingen. De Minister voor Jeugd en Gezin heeft met provincies, bureaus jeugdzorg en zorgaanbieders afgesproken dat zij op regionaal niveau invulling gaan geven aan de aanvullende maatregelen die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de scheiding. Van alle jeugdigen met een machtiging gesloten jeugdzorg die nog in de jji's verbleven, is nagegaan hoe ervoor gezorgd kan worden dat zij op 1 januari 2010 niet meer in een jji verblijven⁵.

De forse stijging in de vraag naar gesloten jeugdzorg in het afgelopen jaar en vertragingen bij de nieuwbouw van gesloten jeugdzorginstellingen noodzaakten tot het treffen van een noodmaatregel. Zoals aan uw Kamer is gemeld⁶ is besloten om vanaf 1 januari 2010 locatie Overberg van jji De Heuvelrug voor de duur van twee jaar en locatie 't Anker van Jongerenhuis Harreveld voor één jaar aan te wijzen als accommodatie voor gesloten jeugdzorg. In totaal gaat het om circa 150 plaatsen. De Minister voor Jeugd en Gezin wil inzetten op het terugdringen van de verblijfsduur in de gesloten jeugdzorg en het bevorderen van de door- en

³ Wet van 20 december 2007: wijziging van de Wet op de jeugdzorg met betrekking tot jeugdzorg waarop aanspraak bestaat ingevolge de wet in gesloten setting (gesloten jeugdzorg), Stb. 2007, 578.

⁴ Behoudens de jeugdigen die vallen onder artikel 29k, tweede lid, van de Wet op de jeugdzorg, en die na afloop van hun strafrechtelijke titel gedurende een korte periode en op vrijwillige basis hun traject of opleiding in de JJI kunnen voltooien op basis van een civielrechtelijke titel; het zogenaamde ventiel.

⁵ Tweede Kamer 2008-2009, 29 815, nr. 198

⁶ Brief van de Minister voor Jeugd en Gezin van 23 oktober 2009, JZ/GJ-2962894

uitstroom. Hierdoor zal op termijn minder intramurale capaciteit nodig zijn. Doordat de overdracht tijdelijk is, kan Justitie snel inspelen op een eventuele aantrekkende vraag naar strafrechtelijke capaciteit. Met de twee betrokken inrichtingen en Jeugd en Gezin zijn afspraken gemaakt over de continuering van de verbetertrajecten die zijn ingezet. Zo blijven de inrichtingen de basismethodiek YOUTURN gebruiken en worden ook andere maatregelen voortgezet zodat een terugkeer als jji mogelijk blijft.

Actie	Tijdpad
Locatie Wapenveld van jji De Sprengen en middelen voor 188 plaatsen definitief overhevelen naar Jeugd en Gezin	1 januari 2010
Tijdelijke aanwijzing van extra jji-capaciteit als accommodatie voor gesloten jeugdzorg	Vanaf 1 januari 2010
Samenwerking met tijdelijk overgedragen jji-locaties over continuering verbetermaatregelen	Gedurende overdracht van de 2 jji-locaties aan Jeugd en Gezin

1.1.2 Flexibele inzet capaciteit / opheffen onderscheid opvang en behandeling

Jeugdigen worden bij voorkeur in de regio van herkomst geplaatst. Dit vergemakkelijkt het betrekken van ouders/verzorgers en ketenpartners tijdens het verblijf in de jji en is bevorderlijk voor het realiseren van een passend nazorgprogramma na vertrek uit de inrichting. Door de spreiding van de jji-capaciteit over het land en het onderscheid tussen opvang- en behandelinrichtingen is regionale plaatsing echter lang niet altijd mogelijk. Ook spelen differentiaties – bijvoorbeeld naar geslacht of aard van de problematiek – een rol. Sommige differentiaties zijn slechts in één of enkele inrichtingen (of locaties) beschikbaar. Het opheffen van het onderscheid tussen opvang- en behandelinrichtingen, dat mogelijk wordt na de inwerkingtreding van de gewijzigde Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj)⁷, leidt tot meer flexibiliteit bij de inzet van jji-capaciteit. Wanneer alle inrichtingen beschikken over plaatsen voor jeugdigen met een voorlopige hechtenis, jeugddetentie of Pij-maatregel is het eenvoudiger om regionaal te plaatsen. De inzet van gestandaardiseerde screenings- en diagnose-instrumenten maakt het mogelijk om gedrags- en/of psychische problemen snel(ler) te onderkennen en aan te pakken. Mede door de uitbreiding van het aantal gedragswetenschappers kan sneller gestart worden met de behandeling van de jeugdigen, ongeacht hun verblijfstitel.

Voortgang

In 2009 is een bestemmingsplan voor de sector JJI opgesteld dat voorziet in de toedeling van capaciteit aan de jji's na de verkleining van de groepen en het opheffen van het onderscheid tussen opvang- en behandelinrichtingen. In het bestemmingsplan, dat gebaseerd is op de meest recente prognose van de benodigde jji-capaciteit, wordt de capaciteit zo evenwichtig mogelijk over het land verdeeld. Nu de behoefte aan strafrechtelijke capaciteit voor 2010 en verder, naar het zich laat aanzien, aanzienlijk lager uitkomt dan de laatste PMJ-raming⁸ aangeeft

⁷ TK 2008-2009, 31 915, nr. 1 en 2

⁸ Prognosemodel Justitiële Ketens

en er tijdelijk extra jji-capaciteit wordt aangewezen als gesloten jeugdzorgcapaciteit, zal het bestemmingsplan op onderdelen moeten worden aangepast. Daarbij wordt getracht het regionale aanbod zoveel mogelijk in overeenstemming te laten zijn met de (verminderde) regionale vraag.

Naar verwachting treedt de aangepaste Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, najaar 2010 in werking. Vooruitlopend hierop zullen de groepen in de jji's alvast worden verkleind tot maximaal 10 en 8 jeugdigen (zie verder 1.2.2). Tot aan de inwerkingtreding van de aangepaste wet houden de verkleinde groepen de bestemming opvang (groepsgrootte 10 en incidenteel 8, voor voorlopige hechtenis en jeugddetentie) en behandeling (groepsgrootte 8, voor Pij'ers).

Actie	Tijdpad
Verkleining van de groepen	Vanaf januari 2010
Opheffing onderscheid opvang-behandeling	Najaar 2010

1.1.3 Verbetering kwaliteit en doorlooptijden diagnostiek

Door de Inspecties werd geconstateerd dat de diagnostiek van de gedragsproblemen die samenhangen met of voortkomen uit psychiatrische stoornissen niet altijd de juist aandacht kregen. Om de problemen van jongeren in jji's aan te kunnen pakken, is goede diagnostiek van groot belang. Zowel voor jongeren in de jji's op titel van voorlopige hechtenis of jeugddetentie, als voor de jongeren die geplaatst worden in een jji in het kader van een Pij-maatregel, is het belangrijk dat snel duidelijk wordt of en zo ja, welke (psychische) problemen aan het delictgedrag ten grondslag liggen. Met een goede diagnose en een helder, daarop gebaseerd advies aan de rechterlijke macht – in het geval van een potentiële Pij-maatregel – kan de rechter een goed afgewogen beslissing nemen over de op te leggen sanctie en kan de beschikbare tijd in de inrichting zo goed mogelijk gebruikt worden voor een gerichte, effectieve behandeling.

De jji's werken samen met het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) en andere ketenpartners aan een verbetering van de kwaliteit van forensische diagnostiek en daarop gebaseerde advisering. Ook aan de doorlooptijden van diagnostiek en advisering wordt een forse impuls gegeven. Verder draagt wetenschappelijk onderzoek naar de bruikbaarheid en kwaliteit van forensische diagnostiek en adviezen bij aan een verdere verbeterslag.

Om de forensische diagnostiek bij jeugdigen die voor een Pij-maatregel in aanmerking komen of al een Pij-maatregel hebben, te verbeteren is eind 2007 het Forensisch Consortium Adolescenten (ForCA) opgericht. Het consortium vormt een samenwerking tussen de Geestelijke Gezondheidszorg (GGz), de wetenschap, het NIFP en de jji's. Via verschillende werkgroepen en een kennisnetwerk worden onder andere wetenschappelijk onderzoek toegankelijker gemaakt, opleidingen voor medewerkers in de jji's inzichtelijk gemaakt dan wel nieuw ontwikkeld, de aansluiting tussen diagnostiek en behandeling beter in beeld gebracht en de diagnostiek voor de zwaarste groep (potentiële) Pij-jeugdigen gecentraliseerd.

Voortgang

In mei 2009 is in het kader van het samenwerkingsverband ForCA de eerste van twee observatieafdelingen in jji Teylingereind van start gegaan. Daar worden sindsdien jongeren *pro justitia* onderzocht die voor een Pij-maatregel in aanmerking komen gezien de ernst van het delict waarvan ze worden verdacht. Daarnaast worden jeugdigen onderzocht waarbij het vermoeden bestaat van een gebrekkige

ontwikkeling of psychiatrische stoornis en waar klinische observatie nodig is. Er zijn inmiddels 12 rapportages opgeleverd. De tweede observatieafdeling is gestart in augustus 2009. Hier worden jongeren onderzocht in het kader van een advies over de verlenging van de Pij-maatregel of een moeilijk lopende behandeling. Op dit moment worden 9 jongeren onderzocht. Middels een procesevaluatie vanaf 2010 zal de werkwijze van de observatieafdelingen worden geëvalueerd.

Door het NIFP is in 2009 een plan van aanpak ontwikkeld om de doorlooptijden en de kwaliteit van forensische diagnostiek en advisering te verbeteren. Het plan voorziet onder andere in het terugbrengen van de doorlooptijden van rapportages met een Pij-advies van dertien tot maximaal tien weken en het meetbaar verbeteren van de kwaliteit van de rapportages. Het plan van aanpak wordt in 2009 en 2010 geïmplementeerd.

Onlangs is een onderzoek naar de kwaliteit en de bruikbaarheid van Pij-rapportages afgerond. Ook wordt binnenkort een wetenschappelijke evaluatie van het Landelijk Kader forensische diagnostiek in de jeugdzorg afgerond. De uitkomsten van de onderzoeken kunnen verder richting geven aan het reeds ingezette verbetertraject van diagnostiek en advisering.

Actie	Tijdpad
Procesevaluatie observatie-Afdelingen	Vanaf medio 2010
Uitvoering plan van aanpak NIFP	Vanaf medio 2009 – eind 2010
Afronden twee onderzoeken Diagnostiek	November 2009

1.1.4 Intensiveren ouderparticipatie

Naar aanleiding van de inspectierapporten en in de reactie op het rapport 'Ik zit vast' is aangegeven, dat jji's de ouders steeds meer betrekken bij het verblijf van de jeugdigen om te zorgen dat de jeugdigen bij terugkeer in een stabiele situatie komen⁹. Dit draagt ertoe bij dat de jeugdigen niet snel terugvallen. Daarnaast meldden de gezamenlijke inspecties in het recente rapport over het verlofbeleid in de jji's dat sommige inrichtingen nog geen specifiek beleid hebben hoe ze ouders bij het verlof betrekken en ondersteunen¹⁰.

Voortgang

DJI onderzoekt op dit moment de factoren die de betrokkenheid van ouders bevorderen dan wel belemmeren. Het meer en beter betrekken van het sociale netwerk van jongeren bij het verblijf en de behandeling in een jji vormt al een onderdeel van de in deze voortgangsrapportage beschreven kwaliteitsverbeteringen. Daarnaast worden systeemgerichte gedragsinterventies (FFT, MST, MDFT) ingezet in de eindfase van het verblijf. De invoering van deze interventies, waarbij ouders betrokken worden bij de behandeling van een jeugdige, is naar verwachting eind 2010 afgerond. In samenspraak met de inrichtingen wordt bovendien een nieuwe visie op ouderparticipatie opgesteld die begin 2010 gereed is.

In de basismethodiek YOUTURN waarmee de jji's vanaf 2009 werken, is

⁹ zie ook reactie 26 juni 2008 op het rapport 'Ik zit vast' van het WODC (TK 2007-2008, 24 587, nr. 289, blz. 4 en 5)

¹⁰ Reactie op het rapport van de Inspectie voor de Sanctietoepassing en de Inspectie jeugdzorg over de uitvoering van het verlofbeleid in normaal beveiligde justitiële jeugd(behandel)inrichtingen (TK 2008-2009, 24 587 nr. 356)

ouderparticipatie een kernelement. Zo is in de methodiek vastgelegd op welke manier inrichtingen de ouders of verzorgers structureel betrekken bij het verblijf van de jongere. Ouders worden op de hoogte gesteld van de persoonlijke ontwikkelprofielen waar de jongere aan werkt en er is regelmatig contact tussen ouders en mentor. Vóór iedere verlofaanvraag worden verlofdoelen geformuleerd die direct bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van de jeugdige. Na elk verlof worden deze geëvalueerd. De jji's betrekken de ouders bij de evaluaties. Naar aanleiding van de nieuwe visie worden eventueel aanvullende maatregelen genomen om ouderparticipatie te bevorderen, indien blijkt dat de Bjj, het Reglement justitiële jeugdinrichtingen (Rjj) en YOUTURN hiervoor nog niet voldoende aanknopingspunten bieden.

Actie	Tijdpad
Opstellen nieuwe visie op ouderparticipatie	Begin 2010
Implementatie systeemgerichte gedragsinterventies (FFT, MST, MDFT)	Eind 2010

1.1.5 Onderzoek

Om meer inzicht te krijgen in achtergronden, problemen en risico's van jeugdigen met een Pij-maatregel heeft het WODC op basis van expertmeetings met vertegenwoordigers uit wetenschap, veld en beleid een meerjarige programmering opgesteld¹¹ voor onderzoeken ten aanzien van de oplegging, uitvoering en inhoud van de Pij-maatregel. Uit deze expertmeetings kwamen zowel hiaten in de kennis naar voren met betrekking tot het voortraject (bijvoorbeeld kennis over criteria voor de oplegging van de maatregel), de tenuitvoerlegging van de Pij-maatregel (kennis en ontwikkeling van behandelingen voor specifieke daderkenmerken) en het natraject (kennis over de uitvoering van het proefverlof en de nazorg). Ook bleken de definities van bepaalde fenomenen, bijvoorbeeld wie Pij-jongeren zijn en wat hun problematische achtergrondkenmerken zijn, niet altijd eenduidig. Uit de bijeenkomsten kwam tevens naar voren dat de oplossingsrichtingen bij de voorgenomen en al doorgevoerde verbeteringen getoetst moeten worden op werkzaamheid. Om tegemoet te komen aan de behoefte aan kennis en inzicht ten aanzien van zowel de afbakening van de Pij-populatie als van de ervaren knelpunten met betrekking tot de Pij-maatregel (tot en met de nazorg), is de Pij-onderzoeksprogrammering opgebouwd rond vijf hoofdcategorieën: Pij-populatie, beleid en regelgeving, uitvoering, gedragsinterventies, proefverlof en nazorg.

Voortgang

Het onderzoeksprogramma loopt van 2008 tot en met 2010. Een aantal onderzoeken is voltooid.

Actie	Tijdpad
Evaluatie indicatie Pij-maatregel	Opgeleverd
Extreem lage motivatie voor Behandeling	Voltooid
Kenmerken van de jongeren met een Pij-maatregel	Najaar 2009

¹¹ Brief van 10 juli 2006 (TK 2005-2006, 24 587 en 28 741, nr. 183 blz. 4)

Middelengebruik Pij-jongeren, jeugdige justitiabelen en daarbuiten	Najaar 2009
Redenen voor doorplaatsen voor en na instelling ITA afdelingen	Eind 2009
Researchsynthese internationale literatuur: gedragsinterventies	Eind 2009
Multidisciplinaire literatuurstudie: randvoorwaarden die bijdragen aan succesvolle implementatie en toepassing van behandeling in de context van de Pij-maatregel	Begin 2010
Vergelijking van de Pij-maatregel met bestaande alternatieve wettelijke afdoeningen	Zomer 2010
Cohortstudie naar de Pij-maatregel	Najaar 2010
Aard en omvang nazorg aan 18+ Pij-jongeren	Najaar 2010
Wordt vervolgd? Criminele carrières ex-Pij-ers	Voorgenomen
Longitudinale twinning Pij-TBS studie	Voorgenomen
Vergelijkingen 'best practices' met ketensamenwerking volwassen Strafrecht	Voorgenomen
Validering diagnostische instrumenten tbv gedragsinterventies	Voorgenomen
Kennisniveau bij OM/ZM over tenuitvoerlegging en doelgroep van de Pij-maatregel	Voorgenomen
Procesevaluatie observatieafdelingen Teylingereind	Voorgenomen

De sector JJI van DJI heeft tevens een databank laten samenstellen die geanonimiseerde gegevens bevat van alle jeugdigen met een Pij-maatregel, die tussen 1995 en 2005 in een jji zijn ingestroomd. Eind 2008 is op basis daarvan een rapport '10 Jaargangen Pij-ers, achtergronden en kenmerken'¹², verschenen dat gebaseerd is op de databank. Daaruit blijkt dat veel Pij-ers vanaf hun vroege jeugd te maken hebben gehad met diverse problemen in hun thuissituatie. Deze problemen komen enerzijds voort uit de opvoedingssituatie en anderzijds uit problemen die de jongeren hebben met impulscontrole, empathie, gewetensfunctie en probleembesef. Psychiatrische stoornissen komen veelvuldig voor. Pij-jongeren starten gemiddeld op hun veertiende jaar met het plegen van gewelddadige delicten. Verder laat het rapport zien dat de Pij-ers als groep qua achtergrondkenmerken in de onderzoeksperiode redelijk constant is gebleven. Met uitzondering van de IQ score: het aantal Pij-ers met een IQ score lager dan 85 is gestegen van 29% naar 44%.

¹² E.F.J.M. Brand, A. A. van der Hurk, December 2008, Den Haag

De onderzoekers hebben een aantal aanbevelingen in het rapport gedaan dat heeft geleid tot de volgende activiteiten:

1. Bij de opbouw van Pij-dossiers dient meer aandacht te worden besteed aan uniformiteit en volledigheid bij het beschrijven van de kenmerken en achtergronden van de jongeren.

Binnen de basismethodiek YOUTURN (zie 1.3.1) is een format opgesteld voor het perspectiefplan. Wanneer YOUTURN binnen alle jji's is geïmplementeerd, beschrijven de jji's op uniforme wijze de achtergrondkenmerken van jongeren die relevant zijn voor de behandeling.

2. In de dossiers dient de behandelvoortgang van Pij-ers voldoende nauwkeurig te worden vastgelegd en voortaan ook in de database.

3. Informatie over kenmerken en achtergronden van Pij-ers dient op digitale wijze vastgelegd te worden.

In YOUTURN en bij de toepassing van een gedragsinterventies (zie 1.3.3) wordt vastgelegd op welke meetmomenten en met behulp van welke instrumenten gegevens moeten worden verzameld bij jongeren. Zo wordt de behandelvoortgang inzichtelijk gemaakt. Op dit moment wordt samen met de inrichtingen bezien hoe ICT de primaire bedrijfsprocessen en het gebruik van instrumenten beter kan ondersteunen. Daarnaast wordt binnen het project Informatiemanagement in de Jeugdketen van het programma Aanpak Jeugdcriminaliteit gewerkt aan elektronische ketenprocesdossiers die een actueel en historisch beeld van de jongere geven.

4. Om de diagnostiek, behandeling en risicotaxatie van Pij-ers te kunnen verbeteren is in de toekomst veel nader onderzoek gewenst. De database biedt daartoe uitstekende mogelijkheden.

De databank wordt beschikbaar gesteld ten behoeve van nader onderzoek in het kader van de hierboven omschreven onderzoeksprogrammering naar de verschillende aspecten van de Pij-maatregel.

Op grond van de bevinding dat het aantal Pij-ers met IQ lager dan 85 is gestegen tot 44% is nagegaan of de bejegening en het behandelaanbod in de jji's geschikt is voor de licht verstandelijk gehandicapte (LVG) jeugdigen. Het materiaal van YOUTURN was reeds geschikt gemaakt voor deze doelgroep en de methodiek kan, waar nodig, op een gepast tempo worden doorlopen. Bezien wordt welke gedragsinterventies voor deze doelgroep ingezet kunnen worden door de jji's met een LVG bestemming.

Actie	Tijdpad
Uniform en volledig beschrijven van achtergrondkenmerken van jongeren door alle jji's	Na afronding implementatie YOUTURN (zie 1.3.1)
Digitale vastlegging van behandelvoortgang	Eind 2010
Bezien inzet gedragsinterventies voor LVG doelgroep. Afhankelijk van uitkomst gedragsinterventies aanpassen of ontwikkelen en deze voorleggen aan de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie	Vanaf oktober 2009

1.2 De jeugdige verblijft op een groep

1.2.1 Gedifferentieerde leefgroepen

Om ervoor te zorgen dat het verblijf op de groep zoveel mogelijk bijdraagt aan de (her)opvoeding en behandeling van de jeugdige, is het van belang dat bij plaatsing in een jji zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de problematiek en/of andere kenmerken van de jeugdige. Dit pleit voor een gedifferentieerd jji-aanbod. Tegelijkertijd moet worden voorkomen dat er (te) veel frictieleegstand optreedt als gevolg van het grote aantal uiteenlopende bestemmingen.

Voortgang

In het bestemmingsplan voor de jji-capaciteit in 2010 en verder, dat uitgaat van verkleinde groepen, worden de volgende (specifieke) bestemmingen onderscheiden: licht verstandelijk gehandicapt, ernstige psychiatrische problematiek (inclusief Foba), ernstige zedenproblematiek, groepsongeschikte Pij'ers, forensische observatie, zelfmelders/arrestanten¹³ en alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Vanwege het kleine aantal meisjes met een strafrechtelijke titel wordt deze groep ook als een aparte bestemming aangemerkt. Differentiatie naar verblijfsduur wordt gerealiseerd door in iedere inrichting of locatie zogenaamde kortverblijfgroepen en langverblijfgroepen te realiseren (zie 1.2.2). Daarnaast dienen de inrichtingen te differentiëren naar leeftijd of ontwikkelingsfase, waarbij jeugdigen tot en met circa 15 jaar gescheiden geplaatst worden van 16- en 17-jarigen en ouder.

Tot aan de inwerkingtreding van de aangepaste Bjj moeten de inrichtingen nog differentiëren naar verblijfstitel (opvang of behandeling).

Actie	Tijdpad
Verkleining van de groepen en toewijzing bestemmingen volgens bestemmingsplan	Vanaf januari 2010

1.2.2 Kleinere groepen

Verkleining van de groepen leidt tot meer maatwerk en meer aandacht voor de verzorging, (her)opvoeding en behandeling van individuele jeugdigen.

Voortgang

Om uitvoering te kunnen geven aan zowel de differentiatie naar verblijfsduur als het opheffen van het onderscheid tussen opvang en behandeling zullen alle inrichtingen beschikken over zogenaamde kortverblijfgroepen – van maximaal tien jeugdigen – en langverblijfgroepen (maximaal acht jeugdigen). Jeugdigen stromen in een kortverblijfgroep in en worden na gemiddeld drie maanden overgeplaatst naar een langverblijfgroep, ongeacht hun titel van verblijf. Op deze wijze profiteren ook jeugdigen met een lange(re) voorlopige hechtenis en/of jeugddetentie van de meer

¹³ Het betreft hier jeugdigen met een openstaande (vervangende) jeugddetentie die in de vrije maatschappij verblijven en die een oproep ontvangen om de (eerder) opgelegde vrijheidsstraf in een JJI te ondergaan. Het kan daarbij gaan om een principale jeugddetentie, een vervangende jeugddetentie wegens het niet voltooien van een taakstraf of niet betalen van een geldboete of schadevergoedingsmaatregel en de tenuitvoerlegging van een (deels) voorwaardelijke vrijheidsstraf wegens overtreding van de algemene of bijzondere voorwaarden.

intensieve bejegening in een kleinere groep.¹⁴ De overplaatsing van een kortverblijf naar een langverblijfgroep sluit aan bij de fasering van YOUTURN, waar na ongeveer drie maanden gestart wordt met de individuele fase (waaronder toepassing van erkende gedragsinterventies).

Verwacht wordt op basis van bezettingscijfers dat ongeveer een kwart van de jeugdigen langer dan drie maanden op de titel voorlopige hechtenis of jeugdetentie in een jji verblijft.

Actie	Tijdpad
Verkleining van de groepen en toewijzing bestemming kortverblijf-langverblijf	Vanaf januari 2010
Opheffing onderscheid opvang-behandeling	Najaar 2010

1.2.3 Jeugdigen met ernstige seksuele problematiek

Aanvankelijk had één jji (Harreveld) de landelijke bestemming voor jeugdigen met ernstige seksuele problematiek. Het op één plek geconcentreerd hebben van deze specifieke doelgroep maakt de sector echter kwetsbaar; er wordt door een dergelijke concentratie geen gebruik gemaakt van spreiding van expertise of risico's en van uitwisselbaarheid is geen sprake. Derhalve is deze landelijke bestemming in een tweede inrichting gerealiseerd.

Voortgang

Naast de vier reeds bestaande groepen in Harreveld zijn sinds november 2007 ook drie vergelijkbare groepen voor deze categorie jeugdigen als pilot in Den Hey-Acker ingericht. De pilot is in juni 2009 afgerond en geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie is geconstateerd dat beide inrichtingen gezamenlijk een inhoudelijk gedegen aanbod voor deze specifieke groep jeugdigen hebben weten te neer zetten. Er is een goede samenwerking tot stand gekomen waarbij beide inrichtingen profiteren van elkaars expertise. Ook maakt de evaluatie duidelijk dat een categorale behandeling van essentieel belang is om (het gevoel van) veiligheid van deze jeugdigen in het therapeutisch klimaat te kunnen blijven waarborgen. De landelijke bestemming voor jeugdigen met ernstige seksuele problematiek zal dan ook worden gecontinueerd. Wel zal in verband met de achterblijvende bezetting het aantal groepen worden teruggebracht. Aangezien Harreveld tijdelijk wordt overgedragen aan de Minister voor Jeugd en Gezin, zijn de groepen voor jeugdigen met ernstige seksuele problematiek in deze inrichting gedurende die periode niet voor Justitie beschikbaar. Omdat het ontwikkelen van expertise en kennis op dit terrein veel tijd en inspanning vraagt, ligt het niet in de rede om naast Den Hey-Acker voor slechts een beperkte periode een andere inrichting voor deze landelijke bestemming aan te wijzen. Harreveld en Den Hey-Acker zullen de samenwerking en kennisuitwisseling op dit terrein gedurende de tijdelijke overdracht van Harreveld continueren.

¹⁴ Indien vaststaat of verwacht wordt dat de jeugdige kort na het verstrijken van de drie maanden termijn de inrichting zal verlaten, blijft overplaatsing achterwege.

Actie	Tijdpad
Capaciteit voor jeugdigen met ernstige seksuele problematiek concentreren in één inrichting	Vanaf 1 januari 2010
Continuëren samenwerking Harreveld en Den Hey-Acker	Gedurende overdracht van Harreveld aan Jeugd en Gezin

1.2.4 Individuele Traject Afdeling (ITA)

Binnen de jji's bestaat een groep jeugdigen die feitelijk niet geschikt is om op een reguliere leefgroep te verblijven. Het gaat veelal om oudere jongens met een Pij-maatregel, die wegens forse geweldsincidenten, de serieuze dreiging die van hen uitgaat en de negatieve invloed die zij hebben op de ontwikkeling van hun groepsgenoten, veelvuldig worden overgeplaatst. In de eerste helft van 2008 is in twee jji's (Den Hey-Acker en De Sprengen) een proef gestart met een afdeling van 8 plaatsen voor deze groep, de zogenaamde Individuele Traject Afdeling (ITA). Op de ITA worden deze jeugdigen individueel benaderd en krijgen zij een individueel behandeltraject aangeboden dat primair is gericht op het verminderen van ongewenst gedrag en - na stabilisatie - op resocialisatie of terugkeer naar een reguliere behandelgroep.

Voortgang

Monitoring van de proef vindt plaats door een begeleidingscommissie. Sinds de start van de ITA zijn 37 jongeren aangemeld. Daarvan zijn 23 op de ITA geplaatst. Inmiddels zijn 7 jongeren uitgestroomd. Het evaluatierapport is in concept gereed. Het definitieve rapport zal begin december aan de Kamer worden toegezonden.

Actie	Tijdpad
Beschrijving definitief product ITA	Eind 2009
Implementatie definitief product ITA	In 2010

1.2.5 Inkoop capaciteit bij gevangeniswezen

Begin 2006 heeft het Landelijk Executieve Overleg vastgesteld dat er een structurele oplossing moest worden gezocht voor de aanzienlijke, en groeiende, voorraad openstaande (vervangende) jeugddetenties. Eén van de maatregelen was het tijdelijk inkopen van plaatsen voor jeugdigen in het gevangeniswezen, te weten in PI Zwaag (48 plaatsen) en PI De IJssel (24 plaatsen). Van de 48 plaatsen in PI Zwaag waren 24 plaatsen bestemd voor de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

Voortgang

De voorraad openstaande (vervangende) jeugddetenties is inmiddels teruggebracht tot een reguliere (acceptabele) werkvoorraad. De gezamenlijke Inspecties oordeelden eind 2008 dat de situatie op de jeugdafdeling in PI Zwaag onaanvaardbaar was; de situatie in De IJssel werd wel aanvaardbaar gevonden. Daarop is besloten de jeugdbestemming van PI Zwaag per direct te beëindigen en de jeugdigen die daar op dat moment verbleven over te plaatsen naar reguliere justitiële jeugdinrichtingen. Sinds begin december 2008 verblijven er geen jeugdigen meer in PI Zwaag. Voor de alleenstaande minderjarige vreemdelingen zijn

in januari 2009 in jji De Hunnerberg (locatie De Maasberg te Overloon) twee groepen gestart die een toegespitst programma krijgen aangeboden. In juli 2009 is op dezelfde locatie een derde groep geopend en in oktober 2009 is gestart met een vierde groep. Het gebruik van de plaatsen in de PI De IJssel is in juli 2009 beëindigd.

1.2.6 Visie op seksualiteit

Naar aanleiding van de inspectieonderzoeken is geconstateerd dat veel jji's niet beschikken over een visie op seksualiteit. Eind 2008 zijn de jji's daarom samen met de Rutgers Nisso Groep gestart met het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op dit terrein.

Voortgang

Door middel van de interviews en gesprekken met sleutelfiguren uit de jji's heeft de Rutgers Nisso Groep begin 2009 de bestaande visies op seksualiteit en de relevantie van verschillende onderwerpen in de jji's geïnventariseerd. Op basis daarvan is een gezamenlijke conceptvisie op seksualiteit opgesteld. Deze visie wordt op 4 november 2009 in een landelijke discussiedag met een brede vertegenwoordiging uit alle jji's besproken, teneinde draagvlak en bewustwording te creëren en handvatten te bieden voor de implementatie van de visie in de jji's.

Actie	Tijdpad
Landelijke discussiedag visie op Seksualiteit	4 november 2009
Vaststelling gezamenlijke visie op seksualiteit	Eind 2009
Implementatie visie in de jji's	2010

1.2.7 Disciplinaire sancties

Het Europees Comité inzake de voorkoming van folteringen en onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen (CPT) heeft aan de Minister van Justitie de aanbeveling gedaan om een sanctieregister in te richten voor de jeugdinrichtingen. Doel van het register is om een overzicht per inrichting te kunnen genereren van in een bepaalde periode jegens jeugdigen opgelegde sancties.

Voortgang

Het huidige registratiesysteem van de jji's biedt thans de mogelijkheid tot het opstellen van een overzicht van opgelegde sancties, zoals het CPT heeft aanbevolen. Van belang voor de registratie is uiteraard dat een eenduidige definitie wordt gehanteerd en dat de velden volledig worden ingevuld. In de komende periode zal dit door de sector JJI ter hand worden genomen.

Actie	Tijdpad
Inventarisatie en afstemming gehanteerde definities	Eind 2009
Komen tot een eenduidige en volledige registratie door de jji's	Afhankelijk van de uitkomsten van de inventarisatie

1.3 De jeugdige doorloopt een traject

1.3.1 Invoering uniforme basismethodiek YOUTURN

De Inspecties hebben geconstateerd dat niet alle jji's volgens eenzelfde vastgestelde methodiek werkten. Dit leidde er toe dat de jongere zowel binnen één inrichting als bij doorplaatsing naar een andere inrichting geconfronteerd werd met verschillende bejegening door de groepsleiding. De activiteiten en bejegeningstijl van de groepsleiding waren niet eenduidig vastgelegd waardoor veel eigen invulling werd gegeven aan de werkzaamheden.

Voortgang

In alle jeugdinrichtingen worden de groepsleiding en docenten (uitvoerders methodiek) getraind in de uitvoering van YOUTURN. Deze methodiek is in 2007/2008 ontwikkeld en wordt sinds september 2008 landelijk geïmplementeerd. Alle uitvoerders ondergaan een vijfdaagse training en ontvangen na 1 jaar hun licentie na de eendaagse herhalingsstraining. Om de kwaliteit te borgen zijn alle hoofdtrainers centraal getraind. Daarnaast worden structureel methodiekcoaches ingezet die de uitvoering van de methodiek bewaken en medewerkers bijsturen en ondersteunen.

De invoering van YOUTURN moet tot een eenduidige aanpak van jongeren leiden en het gemakkelijker maken hun traject te doorlopen. In de methodiek zijn alle andere acties in het kader van de trajectmatige benadering verwerkt (zoals netwerk- en trajectberaad). Alle jongeren doorlopen dezelfde fases, waarbij met name de eerste fase is gericht op informatieverzameling en eerste diagnoses voor het vervolg (van het verblijf). In alle fases leren de jongeren steeds meer vaardigheden die zij nodig hebben in het dagelijkse leven en die tevens toekomstig delictgedrag moeten voorkomen. Jongeren worden daarbij gemotiveerd en voorbereid op de inzet van erkende gedragsinterventies (zie 1.3.3).

Binnen YOUTURN is vastgelegd op welke momenten voor de jongere een perspectiefplan wordt opgesteld, welke instrumenten standaard worden afgenomen en wanneer ouders en ketenpartners betrokken worden. Dit laatste moet ervoor zorgen dat de uitstroom en het aansluitende nazorgtraject naadloos op elkaar aansluiten.

Tijdens het Algemeen Overleg van 21 mei 2008 over de jji's is toegezegd dat zal worden nagegaan of drie weken voldoende zijn om een eerste perspectiefplan op te stellen. De jji's die al met YOUTURN werken, geven aan dat dit mogelijk is. Daarbij wordt uitgegaan van alle informatie die op dat moment voorhanden is. Het plan wordt uiteraard bijgesteld op het moment dat een uitgebreidere diagnose en veranderingen tijdens het verblijf daar aanleiding toe geven.

Op 1 september 2009 waren 1169 groepsleiders, docenten en individueel trajectbegeleiders (itb) getraind in de uitvoering van de methodiek. In de periode tot 1 januari 2010 worden nog eens 1123 medewerkers getraind en tussen 1 januari en 28 februari 2010 nog 191 medewerkers. In totaal zijn daarmee alle uitvoerende medewerkers (in totaal 2483 personen) in de jji's getraind, zodat in maart 2010 op alle groepen met YOUTURN kan worden gewerkt.

Daarnaast is een groot deel van de jji's gestart met het trainen van het overige personeel en (waar gewenst) ketenpartners via een eendaagse training. Dit om het begrip van de methodiek en de implicaties voor zowel management en behandelstaf, als ook de beveiliging te verduidelijken.

In 2010 starten de eerste herhalingsstrainingen van uitvoerende medewerkers. Voor behoud van hun licentie zullen alle uitvoerende medewerkers elk jaar een herhalingsstraining volgen.

Actie	Tijdpad
Vijfdaagse trainingen uitvoerende medewerkers	Eind februari 2010 afgerond
Op alle groepen werken met YOUTURN	Maart 2010

1.3.2 Landelijk instrumentarium jeugdstrafrechtketen

Om te kunnen bepalen welke interventies ingezet moeten worden om een gedragsverandering bij jeugdigen te bereiken is allereerst een diagnose van recidiverisico, criminogene tekorten en de responsiviteit van de jeugdige noodzakelijk. Eerder werd deze informatie niet systematisch binnen de keten verzameld en bovendien werd de verzamelde informatie door de ketenpartners niet altijd tijdig of volledig aan elkaar doorgegeven. In het Landelijk Kader Instrumentarium Jeugdstrafrecht is concreet vastgelegd op welk moment door wie welke informatie moet worden verzameld, aan welke eisen deze moet voldoen en vervolgens aan wie die informatie moet worden doorgegeven. Door deze nieuwe werkwijze is al veel informatie over de jongere beschikbaar ten aanzien van recidiverisico, criminogene tekorten en responsiviteit als de jeugdige in de jji wordt geplaatst. In de jji vindt vervolgens een verdieping van de informatie plaats en worden aanvullende instrumenten ingezet om nog beter zicht te krijgen op de ontwikkeling van de jongere, eventuele psychiatrische stoornissen en de opvoedings- en schoolsituatie. Ook wordt een uitgebreide risicotaxatie uitgevoerd. Na verblijf in de jji wordt de door het instrumentarium verzamelde informatie overgedragen aan de jeugdreclassering.

Voortgang

De instrumenten waarmee de organisaties uit de jeugdstrafrechtketen werkten zijn in 2007 aan het kader getoetst en vervolgens door een ontwikkelgroep van wetenschappers aangepast zodat ze allen voldoen aan de eisen van het landelijk kader. Het vernieuwde instrumentarium is in maart 2009 opgeleverd. Vervolgens is er ook een geautomatiseerde versie ontwikkeld. Het instrumentarium wordt thans uitgetest in ketenbrede pilots die plaatsvinden in Rotterdam en Utrecht en geëvalueerd. Ook twee jji's nemen hieraan deel. Na eventuele aanpassingen wordt het instrumentarium in 2010 gevalideerd en geïmplementeerd.

Actie	Tijdpad
Pilots waarin instrumentarium wordt uitgetest	Mei 2009 – maart 2010
Validering en implementatie instrumentarium ketenbreed	2010

1.3.3 Inzet erkende gedragsinterventies

Om de kwaliteit van de behandeling te verbeteren, zal vanaf 2011 alleen nog met erkende gedragsinterventies worden gewerkt. De jji's werken samen bij de ontwikkeling van de gedragsinterventies die in de jji's worden ingezet en bij het indienen van gedragsinterventies bij de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie. De landelijke gedragsinterventies worden bovendien afgestemd met die van andere partners in de jeugdstrafrechtketen. Ten behoeve van de landelijke implementatie worden gedragswetenschappers getraind in het toepassen van de interventies. Daarnaast worden evaluatieonderzoeken via het WODC gestart en een

gezamenlijke beheerorganisatie opgericht om het implementatie- en kwaliteitsborgingtraject te ondersteunen.

Voortgang

Op dit moment¹⁵ zijn er vijftien interventies binnen de jeugdstrafrechtketen (voorlopig) erkend, waarvan er twaalf kunnen worden ingezet in de jji's. Twee van deze twaalf interventies wordt door externe partners ingezet (MDFT, MST). De overige (voorlopig) erkende interventies worden in de jji's zelf geïmplementeerd. Het daadwerkelijke aanbod aan erkende interventies wordt afgestemd op de doelgroep. Sommige interventies worden in alle jji's ingevoerd. Eind 2009 zullen 261 medewerkers (gedragswetenschappers en Individuele Trajectbegeleiders) zijn getraind in het toepassen van erkende gedragsinterventies. Het trainen van alle benodigde medewerkers verloopt minder voorspoedig dan verwacht, omdat nog te weinig trainers beschikbaar zijn en omdat prioriteit wordt gegeven aan de invoering van de basismethodiek YOUTURN. In 2012 zijn naar verwachting voldoende trainers beschikbaar voor de op dat moment (voorlopig) erkende gedragsinterventies.

In november 2009 start de gezamenlijke beheerorganisatie, die bestaat uit vertegenwoordigers van de jji's. Dit zal de implementatie van de interventies versnellen. Deze organisatie zal de coördinatie van trainingen, het vernieuwen van materiaal, de kwaliteitsbewaking en de registratie van medewerkerlicenties en onderzoeksgegevens op zich nemen.

Twee nieuwe interventies zijn nu nog in ontwikkeling, waarbij één zich richt op de LVG-doelgroep (vaktherapie) en één op jongens met ernstige seksuele problematiek. Eind 2009 zal ruim 400 keer een erkende gedragsinterventie zijn toegepast.

Van de vijftien (voorlopig) erkende interventies binnen de jeugdstrafrechtketen worden er 13 geëvalueerd op werkzaamheid, dan wel is (de voorbereiding voor) een evaluatie in 2010 voorzien.

In 2010 dienen alle tot dan toe (voorlopig) erkende programma's geïmplementeerd te zijn in de jji's. De interventies die dan nog worden ontwikkeld, zullen pas in 2011 worden geïmplementeerd, mits ze worden erkend.

Actie	Tijdpad
Gerealiseerd aanbod erkende Interventies	1 januari 2011
Beheerorganisatie	Start 1 oktober 2009
Evaluatieonderzoeken	2009-2014

1.3.4 Informatievoorziening in de jeugdstrafrechtketen

Om de effectiviteit en efficiency van de aanpak te bevorderen is het noodzakelijk om de informatie die nu bij verschillende organisaties berust voor alle betrokken organisaties beschikbaar te maken. Dit uiteraard passend binnen de geldende privacyregimes. Elektronische dossiervorming kan hieraan een bijdrage leveren.

Voortgang

In het kader van het programma Aanpak Jeugdcriminaliteit, onderdeel Informatiemanagement in de Jeugdstrafrechtketen (IM JSR), is een toekomstbeeld voor het jeugdketenprocesdossier opgesteld. Aan de hand van een eveneens opgesteld ontwerpmodel wordt stapsgewijs gewerkt aan de invulling van een

¹⁵ Stand eind oktober 2009

'virtueel' dossier. Aangezien de jji's onderdeel zijn van de jeugdketen kunnen ze van deze ketenvoorziening gebruik maken en vanuit DJI/JJI hierop aansluiten met hun eigen digitale werk dossier. Tevens wordt voor nazorg Jeugd een ICT-module ontwikkeld (zie 1.8.6). Ook wordt eind 2009 het elektronisch berichtenverkeer in de jeugdstrafrecht keten gerealiseerd.

Actie	Tijdpad
Vooronderzoek en plan van aanpak Jeugdstrafrecht keten-procesdossier gereed	1 oktober 2010
Elektronisch berichtenverkeer gerealiseerd	1 januari 2010

1.3.5 Casus Overleg en Regie

In navolging van het rapport van de Algemene Rekenkamer is geconcludeerd dat het noodzakelijk is om tijdig de juiste informatie die nu bij de verschillende organisaties berust voor alle betrokken organisaties beschikbaar te maken in het Casus Overleg t.b.v. besluitvorming en een 'warme' overdracht. Hierna moet het gekozen traject ketenbreed op termijnen bewaakt kunnen worden (Casus Regie). Het Justitieel Casus Overleg wordt ondersteund door JCO-support. Nagegaan zal worden of het aanbeveling verdient een koppeling te realiseren met het DJI-informatiesysteem TULP.

Voortgang

Het zogenaamde Justitieel Casus Overleg-supportsysteem (JCO-support) ontvangt informatie uit de bronssystemen van politie, Raad voor de Kinderbescherming en Openbaar Ministerie. Het bevat verder functies ten behoeve van agendering en het vastleggen van besluitvorming en acties. Volgens planning beschikken alle arrondissementen eind 2009 over JCO-support. Inmiddels wordt gewerkt aan een systeem dat bruikbaar is voor diverse vormen casusoverleg en –regie, zoals die bij voorbeeld in veiligheidshuizen plaatsvinden. De bestaande systemen zullen dan opgaan in het Generiek Casus Overleg Systeem (GCOS).

Tot eind 2009 is de implementatie van het JCO-support systeem voorzien. In 2010 vinden pilots in een aantal veiligheidshuizen plaats met het GCOS; hierna zullen in 2010/2011 de bestaande casusoverleg systemen (JCO-support, Nazorg Jeugd, COBOS, PIX, etc.) opgaan in GCOS. In 2010 wordt uitgezocht waarvoor en hoe andere informatiesystemen – zoals het registratiesysteem van DJI (TULP)– op GCOS kunnen worden aangesloten.

Actie	Tijdpad
Implementatie JCO-support voltooid	1 januari 2010
Start pilots bij minimaal 3 veiligheidshuizen met Generiek Casus Overleg Systeem (GCOS)	1 juli 2010
Beslissing over landelijke uitrol van GCOS	1 april 2011

1.4 Psychische problematiek

1.4.1 Verbetering Psychiatrische Zorg

Een jeugdige moet binnen een jji kwalitatief goede psychiatrische zorg kunnen krijgen. Gezien de relatief hoge prevalentie van psychische stoornissen bij jeugdigen die in een jji verblijven, is er zelfs extra zorg nodig. De gezamenlijke Inspecties constateerden in hun rapport dat de behandeling van jongeren met een psychische stoornis tekort schoot¹⁶. Daarvoor moeten de processen rondom screening en diagnose van psychische problematiek, behandeling van stoornissen en overdracht aan vervolginstellingen goed beschreven en georganiseerd zijn.

Om deze processen te stroomlijnen heeft de sector JJI samen met experts uit de (jeugd)GGz, het NIFP, de Inspectie voor Gezondheidszorg en universitaire centra een landelijk visie op de psychiatrische basiszorg opgesteld. In deze visie is beschreven waaraan de zorg van elke jongere minimaal moet voldoen (vandaar de term basiszorg). Voor elk proces - van signalering tot overdracht - is vastgesteld wie ervoor verantwoordelijk is, wanneer wat moet gebeuren en welke interventie daarvoor kan worden ingezet. Daarnaast is een aantal randvoorwaarden geformuleerd (zoals deskundigheidsbevordering personeel; beschikbaarheid gespreksruimte) waarvoor het management moet zorgen.

De expertgroep heeft de aanbeveling gedaan om een aparte visie te ontwikkelen voor de psychiatrische zorg van jongeren met een Pij-maatregel, aangezien hier het forensische aspect een belangrijke rol speelt.

Voortgang

In januari 2009 is de landelijke visie op psychiatrische basiszorg vastgesteld door de sector JJI. De meeste jji's hebben de visie inmiddels vertaald naar inrichtingsspecifiek beleid. Omdat de eerste psychiatrische screening is geïntegreerd in YOUTURN (zie 1.3.1) beschikt elke jji over een vast omschreven screeningsprocedure om in de eerste 24 uur acute psychiatrische problematiek vast te stellen en jongeren door te verwijzen naar een behandelaar. Naast de informatie die afkomstig is uit die screening wordt ook gebruik gemaakt van de informatie die uit het netwerkberaad afkomstig is.

Doordat meer professionals met kennis van psychische problematiek (zie 1.4.2) in de jji's zijn gaan werken, is het bewustzijn van de aanwezige problematiek en zijn de mogelijkheden voor behandeling toegenomen. De snelle screening zorgt voor snelle doorverwijzing en meer adequate behandeling. Alle jongeren die na screening zijn doorverwezen, worden vervolgens minimaal eens per twee weken besproken in het Psycho Medisch Overleg. Alle jji's kennen een dergelijk overleg waarin de behandelcoördinator, psychiater en arts of verpleegkundige zijn vertegenwoordigd. Daarnaast ontvangen groepsleiders gerichte instructies van de behandelaars hoe om te gaan met bepaalde stoornissen en welke bijwerkingen kunnen optreden bij behandeling met psychofarmaca.

De sectordirectie JJI van DJI heeft de aanbeveling van de expertgroep overgenomen en zal in de loop van 2010 een aparte visie op de psychiatrische zorg voor jongeren met een Pij-maatregel (laten) ontwikkelen.

¹⁶ "Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen: opdracht met risico's" van de Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie voor de Sanctietoepassing (TK 2006-2007, 24 587 en 28 741, nr. 232)

Actie	Tijdpad
Visie vertaald naar alle jji's beleid	1 april 2010
Implementatie landelijke visie psychische basiszorg voltooid	1 januari 2011
Visie op psychiatrische zorg voor Pij-jongeren gereed	1 januari 2011

1.4.2 Aantrekken professionals t.b.v. psychiatrische zorg

De kwaliteit van de psychiatrische zorg kan alleen verbeteren als er voldoende professionals beschikbaar zijn die jongeren kunnen diagnosticeren en behandelen. De jji's blijven zich inzetten om het aantal psychiaters, Gezondheidszorg-psychologen (Gz-psychologen) en Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundigen (SPV) te verhogen. Er zijn extra middelen verstrekt om meer Kinder- en Jeugdpsychiaters en SPV'ers aan te kunnen trekken en extra Gz-opleidingsplaatsen te creëren. Naast de extra middelen moet de jji als werkgever ook interessant zijn voor psychiaters en Gz-psychologen.

Voortgang

Met de genoemde middelen zijn in de afgelopen periode extra kinder- en jeugdpsychiaters, SPV'ers en Gz-psychologen (in opleiding) aangesteld. In totaal zijn er nu sectorbreed 10,95 FTE kinder- en jeugdpsychiaters, 7 FTE sociaal psychiatrisch verpleegkundigen en 43,35 FTE Gz-psychologen (en 31,46 Gz-psychologen in opleiding) beschikbaar.

Door de processen rondom de psychiatrische zorg als geheel te verbeteren, kan efficiënter worden omgegaan met de beperkte inzetmogelijkheden van kinder- en jeugdpsychiaters.

De specifieke inspanningen van de jji's om meer kinder- en jeugdpsychiaters aan te trekken, kunnen alleen maximaal resultaat hebben wanneer er voldoende kinder- en jeugdpsychiaters op de arbeidsmarkt beschikbaar zijn. De oprichting van een opleidingsfonds per 1 januari 2007 door de Minister van VWS draagt hieraan bij. Hij heeft daarmee invloed op de instroom in de algemene opleiding tot psychiater, waarin sinds enige tijd ook de specialisatie tot kinder- en jeugdpsychiater is ingedaald. Met die indaling van deze specialisatie is de opleidingsduur tot kinder- en jeugdpsychiater verkort tot 4,5 jaar. Pas op de lange termijn (2019) zal een evenwicht bereikt worden in vraag en aanbod van psychiaters.

Tenslotte dragen het samenwerkingsverband ForCA (zie 1.1.3) en de geïntensiveerde lokale samenwerking met de GGZ er aan bij dat bij behandelaars meer kennis over het forensische veld ontstaat en daarmee interesse in de jji als werkgever. Door extra mogelijkheden te bieden om onderzoek uit te voeren naast de behandeltaken zijn een aantal jji's erin geslaagd het imago van de jji als interessante werkgever te verbeteren.

1.4.3 Inkoop van zorg

Tijdens het laatste Algemeen Overleg over de jji's is gesproken over de vergelijking tussen particuliere en rijksinrichtingen. Daarbij is de koppeling gelegd tussen dit thema en het zelf (door Justitie) inkopen van forensische zorg. Beide thema's zullen in relatie tot de evaluatie van de Wet op de jeugdzorg eind 2009, begin 2010 aan de orde komen wanneer het kabinet (onder regie van de Minister voor Jeugd en Gezin) een visie op het stelsel van jeugdzorg ontwikkelt.

Voortgang

De evaluatie van de Wet op de Jeugdzorg wordt in het najaar van 2009 afgerond. Mede op basis daarvan zal het kabinet begin 2010 komen met een visie op het stelsel van jeugdzorg.

Actie	Tijdpad
Besluitvorming over inkoop van forensische zorg voor jeugdigen	Begin 2010

1.5 De jeugdige gaat naar school: één kind, één plan

1.5.1 Samenwerking scholen - jji's

Eén van de aanbevelingen van de gezamenlijke inspecties is geweest dat de samenwerking tussen de jji en de school geoptimaliseerd diende te worden¹⁷. Een goede samenwerking tussen scholen en jji's is immers een belangrijke randvoorwaarde om een goed afgestemd dagprogramma op te zetten en de informatieoverdracht over de jeugdigen te bevorderen. School en jji moeten werken volgens het motto "één kind, één plan". Het is daarnaast belangrijk dat jongeren in de jji zoveel mogelijk onderwijs kunnen volgen, omdat zij dat vóór hun verblijf vaak hebben gemist.

Om de samenwerking tussen de school en de jji's te vergemakkelijken, zijn er door het Ministerie van Justitie middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van extra overlegmomenten en opleidingskosten voor docenten.

Voortgang

In alle jji's vindt wekelijks overleg plaats tussen de school en de jji over de voortgang van de jeugdigen. De jji's hebben fors geïnvesteerd in overlegstructuren op alle niveaus waarbij de school dus van mentor tot directeur wordt betrokken bij het verblijf.

Met de invoering van YOUTURN in alle jji's zijn ook alle scholen betrokken bij het eenduidig bejegenen van de jongere. Alle jji's hebben middelen beschikbaar gesteld aan hun scholen om de docenten ook op te laten leiden als uitvoerend medewerker van YOUTURN. De Equip- en Tipsessies die integraal onderdeel uitmaken van YOUTURN worden dan ook grotendeels onder schooltijd uitgevoerd. Daarmee is de school een integraal onderdeel in de opvoeding van de jongere en kunnen de docenten hun opgedane vaardigheden ook toepassen tijdens de lessen.

In YOUTURN is vastgelegd dat de resultaten van de intake-instrumenten van het onderwijs en het handelingsplan worden opgenomen in het Perspectiefplan. Daarmee wordt met de implementatie van YOUTURN vorm gegeven aan het volledig integreren van het onderwijs en verblijf/behandeling. Scholen en jji's hebben op alle niveaus structureel overleg om de eenduidige bejegening en de samenwerking steeds te verbeteren.

Net als in het reguliere speciaal onderwijs zijn de scholen in de jji's gebonden aan de 1000-uur norm. Nagenoeg alle scholen hebben deze norm in het schooljaar 2008/2009 bereikt. Eén school heeft door grootschalige verbouwingen in het kader van brandveiligheid de 1000 uur norm niet kunnen halen. De verbouwingen zijn inmiddels afgerond zodat de verwachting is dat deze school in het schooljaar 2009/2010 minimaal 1000 uren onderwijs kan aanbieden. Daarnaast heeft nog één andere school op enkele uren na de 1000 uur niet kunnen halen. Dit had te maken met verlof en ziekte van het personeel.

De invulling van de zomervakanties is verschillend per jji, afhankelijk van de mogelijkheden van zowel school als jji. Vervangende onderwijsactiviteiten worden in gezamenlijkheid opgezet en voor het merendeel door pedagogisch medewerkers uitgevoerd. Er wordt zoveel mogelijk geprobeerd om de vakantieweken meer over het jaar te verspreiden zodat er niet één lange onderwijsvrije periode ontstaat. De

¹⁷ "Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen: opdracht met risico's" van de Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie voor de Sanctietoepassing (TK 2006-2007, 24 587 en 28 741, nr. 232)

langste aaneengesloten vakantieperiode is gemiddeld vier weken, in tegenstelling tot de zeven weken in het reguliere onderwijs.

Actie	Tijdpad
Opleiden van alle docenten in YOUTURN	Eind februari 2010 afgerond

1.5.2 Investeren in praktijkgericht onderwijs

Het onderwijs in de jji's wordt verzorgd door scholen voor voortgezet speciaal onderwijs cluster 4 (voor leerlingen met ernstige gedragsproblemen), met uitzondering van de Scholengemeenschap Harreveld (school voor Voortgezet Onderwijs). De bekostiging van het voortgezet speciaal onderwijs voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen (VSO-ZMOK) biedt de mogelijkheid om het onderwijs in kleine groepen te organiseren. Gelet op de geringe schaalgrootte van de onderwijsvoorzieningen in de jji's, zijn de mogelijkheden om een (divers) aanbod praktijkgerichte vakken te bieden beperkt.

Omdat veel jeugdigen in jji's baat hebben bij praktijkgericht onderwijs, hebben de jji's vanaf 2008 structureel middelen ontvangen om in samenspraak met de scholen de praktijkleslokalen uit te kunnen breiden, dan wel onderhoud aan machines te plegen.

Voortgang

De structurele middelen worden ingezet om de diversiteit van leerlijnen in het praktijkonderwijs te vergroten en de inrichting van de praktijkleslokalen de onderhouden. In het schooljaar 2008/2009 hebben de jeugdigen in de jji's circa 650 (deel-)certificaten in het beroepsgericht onderwijs kunnen behalen. Bijna de helft daarvan is behaald door jongeren die er gemiddeld 3 maanden verbleven.¹⁸ Met deze nationaal erkende certificaten kunnen zij hun opleiding na de jji vervolgen. Door het uitreiken van deelcertificaten kunnen ook de jongeren die maar kort in een inrichting verblijven¹⁹, profiteren van de extra investeringen in het praktijkgericht onderwijs. Daarnaast kunnen de jongeren die in de jji zijn gestart met een vakopleiding na het verblijf in de jji een opleiding makkelijker oppakken (zeker met behulp van de leerling-gebonden financiering) door een betere aansluiting op het onderwijs.

De verkleining van de groepen heeft wel (financiële) gevolgen voor de scholen. Het totaal aantal leerlingen zal erdoor verminderen en daarmee zullen minder docenten nodig zijn. Als gevolg daarvan vermindert de financiering en kan er ook een minder breed scholingsaanbod voor de leerlingen zijn.

¹⁸ Tijdens het AO d.d. 4 maart 2009 (TK 2008-2009, 24 587, nr. 327) is toegezegd dat cijfers over de duur van detentie in combinatie met beroepsopleidingsmogelijkheden worden verwerkt in deze rapportage.

¹⁹ Van alle strafrechtelijke jeugdigen die tussen 1 januari en 30 september 2009 zijn uitgestroomd, verbleef circa 79% korter dan 3 maanden in de jji. Daarnaast verbleef bijna 10% tussen de 3 en 6 maanden in de jji en 11% langer dan 6 maanden.

Het programma Work-Wise zorgt onder andere voor stage- en opleidingsplaatsen tijdens verlof of na verblijf in de inrichting zodat opleidingen na verblijf gemakkelijker kunnen worden vervolgd. Daarnaast worden alle jongeren die in een jji verblijven geïndiceerd voor cluster 4 onderwijs dan wel leerling-gebonden financiering voor regulier onderwijs na hun verblijf in de jji. Daarmee hebben jongeren die uit een jji komen recht op cluster 4 onderwijs of extra begeleiding voor één jaar op het moment dat zij regulier onderwijs gaan volgen. Deze financiering is door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap per besluit sinds maart 2008 geregeld.

1.6 De jeugdige onttrekt zich uit de jji²⁰

1.6.1 Regeling Ongeoorloofde Afwezigheid en Instructie Melding Bijzonder voorval

In het kader van het 'Programma Veiligheid DJI' is een aantal maatregelen uitgevoerd dat de (brand)veiligheid binnen de diverse onderdelen van de DJI moet verhogen. Eén van de verbetermaatregelen betreft het opstellen en verbeteren van regelgeving, procedures en formulieren voor de piketmelding en de melding van ongeoorloofde afwezigheid en andere bijzondere voorvallen. In de beginselenwetten voor de sectoren jji, gevangeniswezen en forensische zorg is de mogelijkheid neergelegd om nadere regels te stellen over de verplichting tot het melden van ongeoorloofde afwezigheid. Er is gekozen voor een gezamenlijke regeling voor alle sectoren van de DJI met een apart hoofdstuk per sector met daarin de sectorspecifieke procedures.

Voortgang

Op 6 februari 2008 is de nieuwe regeling melding ongeoorloofde afwezigheid in werking getreden. Hiermee wordt een snellere opsporing beoogd van jeugdigen met een Pij-maatregel die zich onttrekken aan de tenuitvoerlegging door onmiddellijke melding bij het Landelijke Meldpunt bij de Groep Opsporing Onttrekkingen (GOO) van het KLPD. Voor de overige jeugdigen geldt een andere meldingsprocedure afhankelijk van de juridische titel waarop zij zich in een jji bevinden. In een sectorbreed overleg met het een afvaardiging uit alle jji's (juni 2009) is de regeling én bijbehorende instructie Melding Bijzonder Voorval opnieuw aan de orde geweest ter bevordering van een correcte en eenduidige interpretatie.

Dit heeft enerzijds geleid tot meer consistent en consequent meldingsgedrag van de jji's, anderzijds tot effectiever samenwerking met het KLPD ten behoeve van de opsporing van onttrokken jongeren.

Met ingang van 1 augustus 2008 worden daarnaast zowel incidenten als onttrekkingen centraal geregistreerd in een database op het hoofdkantoor DJI. Gegevens uit deze database worden reeds gebruikt voor analyses en hebben waar nodig geleid tot aanpassingen in (de uitvoering van) de meldingenstroom binnen - en vanuit de jji's²¹.

Bij brief van 29 april 2009²² is vermeld welke maatregelen door de sector zijn en worden genomen om te bewerkstelligen dat Pij-ers zich tijdens verlof minder onttrekken, zoals het betrekken van de directe leefomstandigheden en recente gebeurtenissen bij de verloftoetsing (zie ook 1.7.2). Daarnaast worden door analyse en evaluatie van gegevens over onttrekkingen uit de database eventuele patronen ten aanzien van onttrekkingen gesignaleerd zodat het verlofproces wordt verbeterd.

Actie	Tijdpad
Evaluatie en eventueel herzien 'Instructie Melding Bijzonder Voorval'	Najaar 2009

²⁰ Van een onttrekking is sprake als de jeugdige zonder toestemming de inrichting of het daarbij horende terrein verlaat, zich aan het toezicht onttrekt tijdens vervoer of begeleid verlof of ander verblijf buiten de inrichting onder begeleiding of zich niet tijdig op de afgesproken plaats bevindt na onbegeleid verlof, scholings- en trainingsprogramma of ander toegestaan verblijf buiten de inrichting.

²¹ Voor nadere toelichting: zie onder 'Database MBV' (zie 3.5)

²² TK 2008-2009, 24 587, nr. 333

1.7 De jeugdige gaat weer naar buiten

1.7.1 Scholing- en trainingsprogramma (stp)

De overgang van een gesloten setting naar de vrije maatschappij is met het oog op terugval in de criminaliteit risicovol. De gezamenlijke inspecties hebben aandacht gevraagd voor de ketenzorg en zoals in de brief van 4 oktober 2007²³ is benadrukt is een stp een belangrijk instrument om de overgang van detentie naar de maatschappij geleidelijk te laten verlopen.

Voortgang

In de eerste negen maanden van 2009 zijn 104 stp's en proefverloven voltooid. Dit loopt iets achter op de met de sector gemaakte productieafspraken. Dit heeft naar verwachting te maken met de lagere bezetting. Overigens is het aantal jeugdigen dat met een stp is gestart hoger dan genoemde aantallen. Niet alle jeugdigen slagen erin het stp met goed gevolg af te ronden, omdat zij zich niet houden aan de afspraken. Het stp wordt dan afgebroken en de jeugdige wordt teruggeplaatst in de inrichting. Indien mogelijk wordt een nieuw stp of proefverlof opgestart. Omdat de ketenpartners vanaf de instroom het traject van de jeugdige met elkaar afstemmen, kan eerder dan voorheen het geval was, gekeken worden naar de mogelijkheden van deelname aan een stp. De voorbereiding van het stp kan dan eerder starten. Voorts worden de mogelijkheden om deel te nemen aan een stp verruimd bij de aanpassing van de Bjj. De verwachting is dat de implementatie van het netwerk- en trajectberaad, en de inwerkingtreding van de gewijzigde Bjj, een positieve invloed zullen hebben op het aantal stp's. De scheiding straf-civiel en de afname van de strafrechtelijke instroom zorgen echter ook voor afname van het aantal stp's.

Actie	Tijdpad
Aanpassing Bjj t.a.v. verruiming mogelijkheden deelname stp	Najaar 2010

1.7.2 Verlof / onderzoek ISt

Op 31 juli 2009 heeft de Tweede Kamer de reactie op het inspectierapport 'Uitvoering verlofbeleid justitiële jeugdinrichtingen' ontvangen.²⁴ De inspecties oordelen dat de inrichtingen overwegend voldoende aandacht hebben voor de formele en procedurele voorschriften rondom verloftoekenning, maar dat het verlof niet altijd aantoonbaar bijdraagt aan het realiseren van behandeldoelstellingen en de terugkeer van de jongere in de samenleving. Acht van de elf onderzochte jeugdinrichtingen presteren goed dan wel voldoende. De prestaties van drie inrichtingen bij de uitvoering van het verlofbeleid vinden de inspecties onvoldoende, omdat zij op vijf of meer indicatoren geen operationeel beleid hebben. Bij deze drie inrichtingen is het verlofbeleid volgens de inspecties onvoldoende zichtbaar vastgelegd en onvoldoende als zodanig uitgevoerd.

Voortgang

In de beleidsreactie is ingegaan op de maatregelen die nodig zijn om de aanbevelingen van de inspecties uit te voeren. Inmiddels zijn hiermee de volgende vorderingen gemaakt.

²³ Reactie op rapport Algemene Rekenkamer, brief van 4 oktober 2007 (TK 2007-2008, 31 215, nr. 3, blz 6)

²⁴ (TK 2008-2009, 24 587, nr 356)

1. Evaluatie en aanpassing verloftoetsingskader

Eind september is gestart met de evaluatie en aanpassing van het verloftoetsingskader. De verwachting is dat de aanpassing van het verloftoetsingskader begin 2010 gereed is.

2. Evaluatie SAVRY

In verband met de implementatie van YOUTURN en de gedragsinterventies is de evaluatie van het risicotaxatie-instrument SAVRY getemporeerd²⁵. De evaluatie zal plaatsvinden in 2010.

3. Afspraken tussen OM en DJI over informatieverstrekking aan slachtoffers

Informatieverstrekking aan slachtoffers vindt nu plaats op basis van afspraken tussen het OM en DJI en is gebonden aan de strafmaat en het soort straf van de veroordeelde. Het wetsvoorstel Versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces dat bij de Eerste Kamer ligt geeft aan de informatieverstrekking een wettelijke basis. Na inwerkingtreding van de wet hebben slachtoffers van 'spreekrechtwaardige' delicten er recht op geïnformeerd te worden over de invrijheidstelling van de veroordeelde. Naar verwachting komt in november 2009 een onderzoek uit naar de informatieverstrekking aan slachtoffers in de executiefase van tbs en jeugdsancties. De huidige afspraken tussen het OM en DJI zullen worden aangepast afhankelijk van de aanbevelingen in dit evaluatieonderzoek. De inwerkingtreding van de nieuwe afspraken volgt gelijktijdig met de inwerkingtreding van de wet. De jji's zullen daarna volgens deze nieuwe afspraken gaan werken.

4. Geweldstoepassing bij begeleid verlof

Omdat geconstateerd is dat de dienstinstructies verschillen, zal de komende maanden samen met de inrichtingen en de medezeggenschap worden onderzocht op welke onderdelen die verschillen en zal worden bezien of dit tot aanpassing van de dienstinstructies moet leiden om de uniformiteit te vergroten. Tevens wordt dan onderzocht of alle dienstinstructies voldoende informatie geven over de omstandigheden waarin geweld mag worden gebruikt en de rol van verlofbegeleiders.

DJI heeft daarnaast eind 2008 een wijziging van de Regeling geweldsinstructie voor de jji's voor advies aan de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) voorgelegd. Met de gewijzigde regeling zou het mogelijk worden om beveiligd verlof toe te passen ter voorkoming van de onttrekking van een jeugdige aan het op hem uitgeoefende toezicht. Het advies van de RSJ was kritisch. Het oordeel van de RSJ en onderhavige aanbeveling worden betrokken bij de beslissing om de geweldsinstructie te wijzigen. Naar verwachting kan hier begin 2010 een definitief besluit over worden genomen.

Voor de vorderingen ten aanzien van het betrekken van ouders bij verlof en registratie, analyse en evaluatie van (verlof)incidenten wordt verwezen naar de hoofdstukken 1.1.4 en 3.5.

²⁵ In tegenstelling tot hetgeen is vermeld in de beleidsreactie op het IST-onderzoek naar het verlofbeleid (brief 3 augustus 2009, TK 2008-2009, 24 587 nr. 356)

Actie	Tijdpad
Evaluëren en aanpassen Verloftoetsingskader	Begin 2010
Evaluatie SAVRY	2010
Aanpassen afspraken OM en DJI Informeren slachtoffer	Na aanvaarding wetsvoorstel door Eerste Kamer
Onderzoek verschillen dienstinstructies t.a.v. geweldstoepassing	31 december 2009
Besluit t.a.v. beveiligd verlof	Begin 2010

1.7.3 Electronic Monitoring

Door middel van een planmatig verlofbeleid wordt gewerkt aan een geleidelijke terugkeer van de jeugdige naar de maatschappij. Onderzocht is of de bewegingen van de jeugdige tijdens het verlof gevolgd kunnen worden met behulp van elektronische (volg)systemen. Een experiment bij de jji's in 2006 gaf geen bevredigend resultaat. Het experiment wees uit dat dergelijke systemen niet leiden tot een *veiliger* tenuitvoerlegging (er kan immers niet voorkomen worden dat de jeugdige een strafbaar feit pleegt), maar dat deze mogelijk wel een bijdrage kunnen leveren aan de *behandeling* van jeugdigen (afspraken kunnen bijvoorbeeld gemakkelijker worden gecontroleerd).

Voortgang

Vier jji's hebben in 2007 en 2008 meegedaan aan de pilot waarin is onderzocht of Electronic Monitoring (EM) een zinvolle bijdrage kan leveren aan de behandeling van jeugdigen met een Pij-maatregel. PI Research heeft een plan- en procesevaluatie uitgevoerd. De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat de veronderstelling dat EM een bijdrage zou kunnen leveren aan de behandeling van jeugdigen met een Pij-maatregel is bevestigd²⁶. Omdat het onderzoek echter een aantal beperkingen kende, met name omdat de deelname op basis van vrijwilligheid was en een gering aantal deelnemers meedeed, kunnen op basis van het onderzoek geen conclusies worden getrokken met betrekking tot brede implementatie van EM. Jji's hebben de afgelopen jaren de mogelijkheid gehad te experimenteren met de toepassing van EM bij de behandeling. Er wordt geen reden gezien deze lijn te verlaten. Kleinschalige toepassing van het instrument blijft daarom mogelijk.

²⁶ Zie ook de beleidsreactie in brief van 18 maart (Tweede Kamer 2008-2009, 24 587 nr. 326)

1.8 Nazorg

1.8.1 Netwerk- en trajectberaad

Het verblijf van een jeugdige in een jji is een fase in een langer en breder traject. Het belang van trajectmatig werken is onder meer benadrukt in het rapport van de Algemene Rekenkamer en het rapport van de gezamenlijke Inspecties. Om een trajectmatige benadering tot stand te brengen, zijn de netwerk- en trajectberaden tot stand gebracht als vaste overlegstructuren waarin ketenpartners gezamenlijk zorgen voor een sluitende begeleiding van alle jeugdigen die een jji in- en uitstromen. Het netwerkberaad (gericht op de verzameling van informatie van de ketenpartners) vindt plaats binnen één week na binnenkomst; het eerste trajectberaad (gericht op de totale begeleiding van de jeugdige) binnen drie weken na binnenkomst. Via deze systematiek wordt zeker gesteld dat alle jeugdigen die op strafrechtelijke titel instromen in een jji, passende nazorg krijgen bij uitstroom. Er wordt een trajectplan gemaakt om de jeugdige zo goed mogelijk voor te bereiden op zijn terugkeer in de samenleving en te voorkomen dat hij opnieuw terug valt in criminaliteit. In het trajectberaad worden de overkoepelende trajectdoelen vastgesteld. Tijdens de fase waarin de jeugdige zich nog in de jji bevindt, wordt aansluiting gezocht met de lokale partners in de regio waar de jeugdige vandaan komt. Ook de gemeente van herkomst wordt hierbij betrokken zodat reeds tijdens de detentiefase de nodige stappen kunnen worden genomen voor hulpverlenings- en zorgtrajecten en andere voorzieningen. De Raad voor de Kinderbescherming heeft in zijn rol van casusregisseur de regie op het totale ketenproces. Deze structuur voorziet in een intensivering van de ketensamenwerking rondom gedetineerde jeugdigen en een betere regie op de totale keten. Daarmee wordt een sluitende aanpak mogelijk.

Voortgang

Vanaf september 2008 is landelijk gestart met het netwerkberaad (in alle opvanginrichtingen) en is het eerste trajectberaad overal uitgerold (gereed per 1 april 2009). In deze fase was de primaire doelgroep de jeugdigen die kort verblijven in de jji: de preventief gehechte jeugdigen met een snelle schorsing (binnen enkele weken). Een eerste meting heeft uitgewezen dat 96% van deze jongeren begeleiding heeft gekregen bij uitstroom. Met de landelijk dekkende overlegstructuur, waarin regionaal en bovenregionaal informatie wordt uitgewisseld is een sluitende aanpak gerealiseerd. Door een procesevaluatie *tijdens* de gehele implementatiefase uit te voeren was het mogelijk de voortgang te monitoren en knelpunten op tijd te signaleren, zodat direct bijgestuurd kon worden.

1.8.2 Verantwoordelijkheidskader en Uitvoeringskader

In mei 2007 is het Verantwoordelijkheidskader Nazorg Jeugd vastgesteld. Hierin zijn de verantwoordelijkheden van alle bij de nazorg aan jeugdigen betrokken partijen vastgelegd.

In september 2008 is een (voorlopig) Uitvoeringskader Netwerk- en Trajectberaad opgesteld. Dit is een operationele uitwerking van de beraden, bedoeld als praktische handleiding/werkinstructie voor de ketenpartners. Evenals de uitrol zelf, was dit voorlopig Uitvoeringskader gericht op het netwerkberaad en het eerste trajectberaad.

Voortgang

Op basis van de ervaringen tijdens de eerste fase van de uitrol (oktober 2008-april 2009) is gewerkt aan een nadere invulling voor de vervolg trajectberaden, onderscheiden naar specifieke doelgroep (zoals o.a. jeugdigen met langdurige

jeugddetentie, Pij-ers en jeugdigen met een vervangende jeugddetentie). Dit is vervolgens vertaald in een aangepast Uitvoeringskader Netwerk- en Trajectberaad, dat eind september 2009 is vastgesteld. Op 8 oktober 2009 is dit Uitvoeringskader gelanceerd en in de komende maanden zal de werkwijze landelijk worden aangepast conform dit kader.

Acties	Tijdpad
Vaststelling en inwerkingtreding aangepast Uitvoeringskader Netwerk- en Trajectberaad	September/oktober 2009

1.8.3 Het betrekken van gemeenten bij nazorg aan jeugdige ex-gedetineerden

Vanaf najaar 2008 is vanuit het Ministerie van Justitie vol ingezet op het betrekken en enthousiasmeren van gemeenten bij de trajectberaden. In het Algemeen Overleg van 4 maart 2009 is toegezegd dat in deze rapportage wordt ingegaan op de verleende nazorg door gemeenten. U treft hierbij informatie aan over de voortgang die op dit punt is bereikt.

Voortgang

Alle gemeenten zijn gevraagd om een specifieke contactpersoon aan te wijzen voor nazorg aan jeugdige ex-gedetineerden. De trajectberaden vinden waar mogelijk in de Veiligheidshuizen plaats. Inmiddels hebben gesprekken plaatsgevonden met de G4 en de 30 gemeenten die (op basis van cijfers 2007) de grootste uitstroom vanuit jji's hebben. In samenwerking met Justitie heeft de VNG een Handreiking Nazorg Jeugd opgesteld, die verspreid is onder alle gemeenten.

Hoewel nog niet alle gemeenten een specifieke contactpersoon nazorg jeugd hebben en deelnemen aan het trajectberaad, is er in de afgelopen maanden wel een sterke toename in de betrokkenheid van gemeenten. Op veel plaatsen is de gemeente vertegenwoordigd in het trajectberaad en ook beginnen gemeenten steeds beter "ingespeeld" te raken en te groeien in hun rol. Het advies van de werkgroep Informatievoorziening aan gemeenten is de basis geweest om de informatie-uitwisseling met en tussen justitiepartners en gemeenten vorm te geven.

1.8.4 Verplichte nazorg

In het wetsvoorstel tot aanpassing van de Bjj²⁷ wordt onder meer voorzien in een formeel wettelijk kader voor verplichte nazorg na de tenuitvoerlegging van een jeugddetentie of de maatregel van plaatsing in een jeugdinrichting (Pij-maatregel).

Actie	Tijdpad
Inwerkingtreding gewijzigde Bjj	Najaar 2010

1.8.5 Nazorg aan jeugdigen met een Pij-maatregel

Van de jeugdigen met een Pij-maatregel is 95% 18 jaar of ouder op het moment dat de maatregel eindigt. Deze jeugdigen vormen een aparte, veelal moeilijke groep onder de strafrechtelijke jeugdigen. Omdat ze vaak tijdens hun verblijf in de jji 18 jaar zijn geworden, vallen ze voor de begeleiding na uitstroom niet (meer) onder de

²⁷ TK 2008-2009, 31 915, nr. 2 en 8

jeugdreclassering maar onder de volwassenenreclassering. Om deze overgang soepel te laten verlopen dient het contact met de reclassering al tijdens de laatste periode *in de jji* te worden gelegd.

Voortgang

In de loop van 2009 heeft een werkgroep zich gebogen over de juiste praktische samenwerkingsvorm tussen de reclassering en de *jjj*'s. Uitgangspunt is de continuïteit van de methodiek voor de jeugdige. Doel was om aansluiting te zoeken bij de wijze waarop het forensisch psychiatrisch toezicht bij TBS wordt vormgegeven. In die werkwijze zijn de TBS-kliniek en de reclassering gezamenlijk verantwoordelijk voor het toezicht op tbs-gestelden die na behandeling terugkeren in de samenleving. De overgang van behandeling naar resocialisatie wordt geleidelijker vormgegeven en daardoor beter gewaarborgd: de reclassering start zijn werkzaamheden in de kliniek en de expertise van de kliniek gaat mee naar buiten. Vervolgens is gezocht naar een optimale invlechting van deze werkwijze in de structuur van netwerk- en trajectberaden. Het advies van deze werkgroep is opgeleverd in de zomer van 2009 en de hierin aanbevolen werkwijze is opgenomen in het Uitvoeringskader Netwerk- en Trajectberaad (zie actie onder 1.8.2).

Actie	Tijdpad
Invlechting van de werkwijze rond begeleiding en nazorg Pij in de structuur van de trajectberaden zoals opgenomen in het Uitvoeringskader Netwerk- en Trajectberaad	Oktober – december 2009 (aansluitend op de lancering van het Uitvoeringskader).

1.8.6 ICT-ondersteuning netwerk- en trajectberaden

De werkwijze met de netwerk- en trajectberaden heeft tot doel een snelle informatieverzameling en –uitwisseling tussen alle ketenpartners tot stand te brengen, inclusief – waar nodig - adequate bovenregionale overdracht van informatie. Hiertoe zal een ICT-module Nazorg jeugd worden ontwikkeld waarop alle bij het netwerk- en trajectberaad betrokken partijen aangesloten zijn.

Voortgang

De ontwikkeling van de ICT-module is in de eerste helft van 2009 gestart en in volle gang. Naar verwachting zullen eind oktober vijf gemeenten en drie *jjj*'s als pilotlocaties gestart zijn met de eerste versie van deze module. Tijdens de pilotperiode (lopend tot en met 31 maart 2010) wordt in de praktijk getoetst of de nazorgmodule in basis voldoet aan zijn primaire doel, te weten het digitaal ondersteunen van de netwerk- en trajectberaden. Tevens wordt inzicht verkregen in mogelijke aanverwante wensen als bijv. het genereren van managementinformatie over deze netwerk- en trajectberaden heen.

Eind maart 2010 wordt besloten over de implementatie van de applicatie. Bij positief besluit wordt in april 2010 gestart met de landelijke uitrol van de applicatie bij alle betrokken ketenpartners.

Actie	Tijdpad
Pilot ICT-Nazorg Jeugd bij 5 gemeenten (Almere, Eindhoven, Enschede, Tilburg, Utrecht) en een 3 jji's (De Heuvelrug, Den Hey-Acker, De Hunnerberg)	Eind oktober 2009 t/m eind maart 2010
Besluitmoment landelijke uitrol ICT module	Eind maart 2010

1.8.7 Participatiebevordering om de meest kwetsbare groepen onder de aandacht te brengen van de werkgevers (SZW)²⁸

In de jji's bevindt zich een grote groep potentiële Wajongers, die vanuit oogpunt continuïteit van zorg, al tijdens detentie in het kader van nazorg aandacht verdient. Gelet op de dubbele etikettering (Justitieverleden en Wajonger) zal voor deze groep een maximale inzet moeten worden geleverd opdat ook zij een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden.

Voortgang

In het actieplan jeugdwerkloosheid van juni 2009 is de doelgroep 'jongeren die een jeugdinrichting verlaten' specifiek opgenomen als kwetsbare groep die bijzondere aandacht verdient. Met de maatregelen uit het actieplan jeugdwerkloosheid beoogt het kabinet de werkloosheid van jongeren in deze economisch zware periode te beperken. Daarbij is speciaal aandacht voor kwetsbare groepen.

Alle jji's bieden het Work-Wise programma aan. In dit programma worden jongeren die in een jji zijn geplaatst zowel binnen als buiten de inrichting begeleid bij het vinden en behouden van arbeid en/of scholing. Daartoe wordt nauw samengewerkt met onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en ketenpartners. Door de uitvoering en de continue verbetering van het Work-Wise programma wordt een bijdrage geleverd aan het voorkomen van jeugdwerkloosheid. Naast de activiteiten die ingezet worden tijdens het verblijf van de jongere in de jji is voor het welslagen van het traject de inzet van speciale programma's na het verlaten van de inrichting van essentieel belang. Daar maakt het 'hebben van werk' een onlosmakelijk onderdeel van uit. In dat kader kan de voorlopig erkende gedragsinterventie 'Buitenprogramma Work-Wise' worden ingezet.

In het kader van nazorg aan volwassenen (18+) gedetineerden is binnen een penitentiaire inrichting gestart met een samenwerkingsverband tussen DJI en UWV werkbedrijf gericht op arbeidstoeleiding in detentie. Op basis van evaluatie van deze pilot zal dit najaar besloten worden of deze werkwijze landelijk wordt geïmplementeerd en worden bekeken of eventuele uitbreiding van de doelgroep naar jeugdigen mogelijk is.

1.8.8 Aansluiting BOPZ

De Tweede Kamer is op de hoogte gesteld²⁹ dat de Wet Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) mogelijkheden biedt om een behandeling in gedwongen kader na afloop van Pij-maatregel te realiseren indien jeugdigen nog steeds een gevaar vormen. Om die mogelijkheden verder te verkennen worden

²⁸ Zie ook toezegging Handelingen van AO 21 mei 2008 (TK 2007-2008, 24 587, nr. 287): "de SvJ zal er alles aan doen dat de strafrechtelijk veroordeelden met prioriteit worden geholpen"

²⁹ Brief van 4 oktober 2007 (TK 2007-2008, 31 215, nr. 3, blz. 8)

regionale bijeenkomsten georganiseerd rond dit thema.

Voortgang

In samenwerking met de ketenpartners hebben in 2008 en 2009 vijf bijeenkomsten in ressortsverband over dit thema plaatsgevonden waarin de uitwisseling van kennis en ervaring van OM, ZM, jji's, GGz en andere betrokken partijen centraal stond. Tijdens deze bijeenkomsten is onder andere geconstateerd dat tijdens de uitvoering van de Pij-maatregel al in een vroeg stadium de mogelijkheden die de Bopz kan bieden, in beeld moeten worden gebracht. Ook ten tijde van het verlengen van de Pij-maatregel moet structureler aandacht zijn voor alternatieve vervolgtrajecten, waaronder gebruikmaking van de Wet Bopz. Ook moet standaard aangifte gedaan worden van delicten die door jongeren worden gepleegd tijdens het verblijf in de jji. Wanneer later gebruik van de Bopz in beeld komt, kunnen deze aangiftes bijdragen aan een volledig beeld van het risico op (recidive)gevaar.

De ervaringen uit deze bijeenkomsten zullen worden gebundeld en benut in (de voorbereiding van) de afloop van de Pij-maatregel.

Actie	Tijdpad
Ervaringen ressortbijeenkomsten aanwenden voor nazorg Pij	Vanaf eind 2009

2 Personeel

2.1 Kwantiteit en kwaliteit personeel

De Inspecties bevelen aan om voldoende, goed geschoold personeel binnen de inrichting aan te nemen en te behouden, de bekwaam- en bevoegdheden van medewerkers op het zorgprogramma af te stemmen en te zorgen voor voldoende deskundigheid. De jji's werken de komende jaren toe naar een situatie waarin 75% van het personeel op de groep in bezit is van een hbo-diploma. Dat doen zij door het werven van hbo-geschoolde medewerkers en het opleiden van zittend personeel.

Voortgang

De landelijke wervingscampagne 'En nu jij' is in november 2008 van start gegaan. Daarbij is onder meer gebruik gemaakt van een tv-commercial, advertenties in dagbladen en vaktijdschriften en banners op internetsites. Ook zijn posters en flyers ontwikkeld om bijvoorbeeld op hogescholen te verspreiden. De wervingscampagne heeft veel impact gehad en de sector heeft (ook van ketenpartners) een groot aantal reacties gehad. Dat heeft ertoe geleid dat de jji's ruim 100 nieuwe medewerkers hebben kunnen aanstellen waarvan een groot deel al een hbo-diploma heeft. Daarnaast heeft de sector door deze wervingsactie meer positieve bekendheid als werkgever gekregen. Door de sterke afname in de capaciteitsbehoefte (zie 1.1.2) zijn de jji's op dit moment zeer terughoudend met het aannemen van nieuw personeel. Dat heeft tot gevolg dat de doelstelling van 75% hbo vooral zal moeten worden gerealiseerd door het opleiden van zittend personeel. Daarmee neemt deze verbetermaatregel een langere periode in beslag dan de overige maatregelen, die grotendeels in 2011 gerealiseerd zullen zijn. Thans beschikt circa 27% van het personeel op de groep over een hbo-diploma. Daarnaast heeft 56% van de medewerkers een mbo-diploma en is 17% in het bezit van een vmbo-diploma. Om de doelstelling van 75% hbo-opgeleid personeel te bereiken zal de komende jaren dus een forse inhaalslag gemaakt moeten worden. In 2008 is een groot aantal opleidingstrajecten gestart. Op dit moment volgen sectorbreed 405 medewerkers een hbo-opleiding (23% van het totaal). Daarnaast volgen nog eens 117 medewerkers een mbo-opleiding (7% van het totaal). Gelet op de duur van de opleiding, de verschillende startsituaties per inrichting (verschillen in het huidige opleidingsniveau van de medewerkers) en het personeelsverloop kan de doelstelling van 75% hbo-opgeleid personeel vanaf 2014 zijn gerealiseerd.

Actie	Tijdpad
75% van het personeel op de groep bezit een hbo-diploma	Vanaf 2014

2.2 Nieuwe functieprofielen

In 2007 zijn drie nieuwe functieprofielen voor de groepsleiderfuncties opgesteld en eind 2007 door het Georganiseerd Overleg goedgekeurd. Bij de nieuwe profielen wordt meer de nadruk gelegd op onder andere het onderkennen van problematiek, rapporteren en observeren, en het onderhouden van contact met ketenpartners en ouders. Door de invoering van de nieuwe functieprofielen wordt het carrièreperspectief van de groepsleiders verbeterd.

Voortgang

De particuliere instellingen zijn in 2008 gestart met de implementatie van de nieuwe functieprofielen. Door het medezeggenschaptraject is bij de rijksinstellingen echter vertraging opgetreden. Op 21 oktober 2009 hebben de sectordirecteur en groepsondernemingsraad overeenstemming bereikt. De rijksinstellingen zijn inmiddels gestart met de invoering van de nieuwe functieprofielen.

2.3 Samenwerking met hogescholen

Geconstateerd werd dat de reguliere sociaal-agogische hbo-opleidingen niet altijd even goed aansluiten bij het werken in een jji. Met name het gedwongen kader van de behandeling maakt dat andere accenten nodig zijn. Daarbij komt dat de komende jaren een groot aantal medewerkers uit de jji's moet worden opgeleid. Hierdoor ontstond bij de jji's behoefte om samenwerking te zoeken met hogescholen binnen de regio. Zo is meer maatwerk mogelijk.

Voortgang

Alle jji's hebben inmiddels een samenwerking tot stand gebracht met een of meer hogescholen in hun regio. Sommige van deze hogescholen bieden een hbo-opleiding aan die is toegespitst op het werken in een gedwongen kader en daarmee goed aansluit bij het werken in een jji. Ook hebben enkele jji's in samenwerking met hogescholen uit de regio een intern opleidingsprogramma ontwikkeld en zijn trajecten opgezet voor zij-instromers.

2.4 Interculturalisatie

Gezien het aandeel allochtone jeugdigen dat in de jji's verblijft, is het van belang dat de jji's multi-etnische organisaties zijn. Dat houdt in dat iedere jji streeft naar een etnisch divers personeelsbestand, dat zoveel mogelijk in verhouding staat met de etnische diversiteit in de desbetreffende regio en met het percentage allochtone jeugdigen dat in die jji verblijft. Dat houdt ook in dat in de deskundigheidsbevordering van personeel aandacht is voor het omgaan met verschillende etniciteiten en religies. Tevens wordt gezien in hoeverre de bestaande methodieken toepasbaar zijn bij jongeren met diverse etnische achtergronden.

Voortgang

In de werving en selectie van personeel wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met etnische diversiteit. Elke jji heeft een plan opgesteld waarin wordt aangegeven op welke wijze de instelling met de verschillende thema's ten aanzien van interculturalisatie aan de slag gaat. Er is een interculturele EQUIP module voor de basismethodiek YOUTURN ontwikkeld. Door middel van consultatie van deskundigen is bevestigd of YOUTURN, en in het bijzonder de interculturele EQUIP module, voldoende toepasbaar is bij jongeren met diverse etnische achtergronden. Gebleken is dat de interculturele module nog verdere aanscherping behoeft voordat deze geïmplementeerd kan worden. Dat zal in samenwerking met experts op het gebied van interculturalisatie in het najaar van 2009 starten. De YOUTURN handleidingen zijn op basis van de feedback aangepast, waarbij met name de groepsleider alert wordt gemaakt op andere bejegeningsmogelijkheden bij ouders en jongeren met een andere etnische achtergrond. Daarnaast wordt in de managementhandleiding van YOUTURN de aanbeveling gedaan om groepsleiders standaard te trainen in intercultureel werken.

Actie	Tijdpad
Aanpassing interculturele EQUIP Module	Begin 2010
Uitvoering interculturalisatieplannen individuele jji's	Sinds 2009, verdere uitvoering in 2010 en 2011

2.5 Professionalisering jeugdzorg

De jji's participeren, evenals de bureaus jeugdzorg, de zorgaanbieders, de Raad voor de Kinderbescherming en de bureaus Halt, in het Actieplan Professionalisering in de Jeugdzorg, een initiatief dat gefinancierd wordt Jeugd en Gezin waarin het Ministerie van Justitie participeert. Het actieplan heeft tot doel uitbreiding van de kennis en vaardigheden van de professionals, verbetering van de identiteit en imago van de jeugdzorg en haar werkers, kwaliteitsborging en kwaliteitsbewaking om uiteindelijk de dienstverlening aan cliënten te verhogen. Medio 2010 loopt het actieplan af, waarna de implementatiefase zal starten.

Voortgang

De professionalisering wordt in de eerste plaats bereikt door te komen tot een overzichtelijke en samenhangende beroepenstructuur. Inmiddels heeft het actieplan twee beroepsprofielen opgeleverd, die van jeugdzorgwerker (Hbo-niveau) en die van gedragswetenschapper in de jeugdzorg (orthopedagogen en psychologen). Voor beide beroepen is binnen het actieplan een nieuw competentieprofiel gereedgemaakt. In deze profielen staat op een rijtje over welke kennis en competenties de beroepskrachten moeten beschikken en op welk moment van hun carrière ze die moeten verwerven. Ook de jji's zullen deze profielen een plek geven in het personeelsbeleid. Een ander onderdeel van het actieplan is het verbeteren van de beroepsuitoefening door lidmaatschap van beroepsverenigingen te stimuleren en beroepsregisters, beroepsethiek en tuchtrecht in de hele jeugdzorg te ontwikkelen. Ook voor de medewerkers in de jji's gaat dit gelden. Beroepsregistratie wordt wettelijk verplicht gesteld. Door beroepsregistratie zal een medewerker zich automatisch bij- en nascholen en zodoende het vereiste niveau op peil houden en werken aan vakmanschap; voorts worden de medewerkers onderworpen aan een beroepscode en tuchtrecht. Het merendeel van de gedragswetenschappers is al lid van een beroepsvereniging en geregistreerd. Groepsleiders zullen zich moeten aansluiten bij een beroepsregister voor sociaal (ortho)pedagogische en hulpverlenende functies. In de eerste helft van 2010 zal een traject gestart worden om groepsleiders te stimuleren lid te worden van een beroepsvereniging en zich te laten inschrijven in een beroepsregister.

Ten slotte worden binnen het actieplan opleidingen de initiële beroepsopleidingen geactualiseerd en wordt kwalitatief goede bij- en nascholing geïnventariseerd. Daarmee worden beroepskrachten in staat gesteld een antwoord te bieden op de ontwikkelingen in de jeugdzorg en aan te sluiten bij de nieuwe beroepenstructuur. De Sectordirectie JJI van DJI participeert ook in dit onderdeel van het actieplan.

Actie	Tijdpad
Profielen uit beroepenstructuur onderdeel van het personeelsbeleid	Plan wordt opgesteld in 2010
Stimuleren lidmaatschap beroepsvereniging en verplichte aansluiting bij beroepsregister	Plan wordt opgesteld eerste helft 2010
Actualisering initiële opleidingen	Uitstroomprofiel jeugdzorg gereed eind 2009
Inventarisatie kwalitatief goede na- en bijscholing	Medio 2010

3 Kwaliteit

3.1 De invoering van een kwaliteitsborgingssysteem

In mijn brief van 10 september 2007³⁰ zijn een aantal maatregelen aangekondigd waardoor kwaliteit beter te meten en te borgen is. In dat kader is aan de Stichting HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) in 2008 de opdracht verstrekt een certificatieschema te ontwikkelen voor de sector jji. Aan de hand van dit certificatieschema worden alle jji's in de toekomst getoetst op de borging van de kwaliteit binnen de organisatie. Met deze HKZ-certificering sluit de sector jji aan bij aanpalende sectoren als (jeugd) GGz en jeugdzorg. In het certificatieschema staat het primaire proces in de jji's - waarbij eisen worden gesteld aan het methodisch, planmatig en professioneel handelen – centraal. Daarnaast worden normen vastgesteld voor de secundaire (ondersteunende) processen, zoals beleid, personeel en onderzoek. De certificering geeft aan dat aan een bepaalde standaard kwaliteit wordt voldaan.

Voortgang

In december 2008 heeft de Stichting HKZ in samenwerking met de sectordirectie jji van DJI een vooronderzoek afgerond naar de haalbaarheid van de ontwikkeling van dit schema. De uitkomst van dit onderzoek was positief. In januari 2009 is dan ook gestart met de daadwerkelijke ontwikkeling van het schema. Er zijn conceptnormen opgesteld door vertegenwoordigers uit de sector samen met de Stichting HKZ. Deze conceptnormen zijn getoetst in een brede werkgroep bij ketenpartners en Inspecties. De opmerkingen van deze partijen zijn in de normen verwerkt. In augustus 2009 heeft een zogenaamde validatietoets plaatsgevonden in jji Teylingereind in Sassenheim. Tijdens deze toets is gekeken of de normen ook in de praktijk duidelijk, juist en toetsbaar zijn. Dit heeft in september 2009 geleid tot de definitieve vaststelling van de normen door de Stichting HKZ. In oktober 2009 komen de normen beschikbaar voor de jji's. Op dat moment worden in de jji's implementatietrajecten gestart om zich voor te bereiden op certificering.

Actie	Tijdpad
Implementatietrajecten per jji HKZ-certificering	Oktober 2009 – december 2011

3.2 Ontwikkeling inhoudelijke prestatie-indicatoren

Besloten is pas dan nieuwe indicatoren te ontwikkelen als kwaliteit als zodanig is ingekaderd en duidelijk is waarop zal worden gestuurd. Parallel daaraan wordt momenteel door het WODC bij het gevangeniswezen (GW) een pilotonderzoek uitgevoerd, met als doel te komen tot het vaststellen van een onderling goed samenhangende set van indicatoren (w.o. recidive).

Voortgang

De uitkomsten van de pilot bij GW worden in het voorjaar 2010 verwacht. Eind 2010 zal mogelijk een doorvertaling kunnen worden gemaakt voor de sector jji. Vooruitlopend daarop wordt dit najaar bekeken hoe de huidige prestatie-indicatoren aansluiten bij de eisen zoals deze vanuit de HKZ-certificering worden gesteld en de risico-indicatoren die de Inspectie Jeugdzorg vanaf 2010 hanteert voor de jji's.

³⁰ Zie de Handelingen van AO van 21 mei 2008 (TK 2007-2008, 24 587, nr. 287, blz. 10)

Actie	Tijdpad
onderzoek aansluiting prestatie-indicatoren bij HKZ en risico-indicatoren IJZ	Vanaf najaar 2009
ontwikkeling prestatie-indicatoren	Vanaf eind 2010

3.3 Uitwisseling best practices

In november 2008 is de eerste JJI Inspiratiedag georganiseerd voor de jji's ten behoeve van kennis en expertise-uitwisseling. Doel van deze dag was het via workshops en presentaties uitwisselen van good practices tussen jji's. Het past binnen de doelstellingen uit het Deltaplan van de sector om te leren van elkaar met als resultaat deskundigheidsbevordering en kwaliteitsverbetering. De thema's voor deze dag sloten aan bij het toetsingskader van de gezamenlijke Inspecties. Zo kwamen onderwerpen als zorgscreening, alcohol- en drugsgebruik, intern opleiden, instroom hbo'ers, onderwijs en ouderparticipatie aan bod. Uit een enquête, gehouden na afloop van de dag, kwam naar voren dat de dag in opzet zeer geslaagd was.

Voortgang

In november 2009 zal een tweede editie plaatsvinden van de JJI Inspiratiedag. Op dit moment worden, samen met vertegenwoordigers uit de jji's, de thema's voor deze dag uitgewerkt.

Actie	Tijdpad
Tweede JJI Inspiratiedag	November 2009

3.4 Jeugdsurvey

De sector JJI hecht eraan meer inzicht te krijgen in hoe de jeugdigen het verblijf in de inrichtingen ervaren. Hiervoor heeft de sector enkele jaren geleden de jeugdsurvey (voorheen ABC³¹) ontwikkeld. Sinds 2007 voert de sector met deze vragenlijst metingen uit naar de wijze waarop de jeugdigen in de jji's de leefomstandigheden en hun verblijf in de inrichting beleven. De hoofdthema's van het onderzoek zijn: veiligheid; bekendheid van rechten en regels en handhaving van regels; het dagelijks leven in de inrichting; onderwijs, dagprogramma en autonomie; omgang van jeugdigen onderling en met professionals; terugkeer in de samenleving en contacten met de buitenwereld en het algehele oordeel over de inrichting. Deze jeugdsurvey wordt periodiek herhaald. De resultaten zijn gebruikt ten behoeve van een interne kwaliteitsverbetering.

Op basis van de resultaten van de meting van 2007 is de bruikbaarheid van de vragenlijst grondig geanalyseerd. Op basis van deze analyse is de vragenlijst voor

³¹ Tot nu toe werd de jeugdsurvey aangeduid als de ActiviteitenBegeleidingsChecklist (ABC). Om uitdrukking te geven aan de methodische en inhoudelijke eenheid die bestaat tussen de instrumenten die binnen DJI worden gebruikt voor het belevingsonderzoek in de diverse sectoren zal deze aanduiding niet meer gehanteerd worden. Voortaan wordt de term jeugdsurvey gebruikt, als verwijzing naar dit verband met de gedetineerdensurvey in het Gevangeniswezen en de vreemdelingsurvey in de Vreemdelingenbewaring.

de afname in het najaar van 2008 op sommige punten ingrijpend gewijzigd en bovendien ook enigszins ingekort.

Voortgang

Alle jji's hebben in het najaar van 2008 deelgenomen aan de jeugdsurvey. De doelgroep van het onderzoek omvatte 1503 jongeren en de respons was 71%. Dit is aanzienlijk en een verhoging ten opzichte van 2007, toen de respons 63% bedroeg. De jongeren zijn het meest positief over de veiligheid in de inrichtingen. Over de contacten met andere jongeren in de inrichting zijn zij licht positief. De jongeren zijn het minst te spreken over het dagprogramma en de activiteiten die worden aangeboden en over de contacten met de buitenwereld. Over beide aspecten van het leefklimaat is hun oordeel licht negatief. Over alle andere onderwerpen die aan de orde zijn gesteld in de jeugdsurvey hebben de jongeren een neutraal oordeel. Aan het eind van de vragenlijst is de jongeren gevraagd naar hun algehele oordeel over de inrichting. Gemiddeld oordelen de jongeren licht negatief over de inrichting waarin zij verblijven. Naar aanleiding van de jeugdsurvey zijn door de jji's verschillende verbetermaatregelen genomen. Deze verschillen per inrichting en variëren van het aanpassen van de huisregels en intakeprocedure, de uitbreiding van bezoektijden en dagprogramma tot de oprichting van een activiteitenteam en de instelling van een werkgroep voeding.

Actie	Tijdpad
Uitvoeren kwaliteitsverbetering nav jeugdsurvey 2008	Tot voorjaar 2010
Uitvoering jeugdsurvey 2009	Oktober/november 2009
Uitvoeren kwaliteitsverbetering nav jeugdsurvey 2009	Vanaf voorjaar 2010

3.5 Database Meldingen Bijzonder Voorval (MBV)

De gezamenlijke Inspecties hebben geconstateerd dat het beleid te weinig gericht is op het voorkomen van agressie- en geweld en dat er onvoldoende gebruik wordt gemaakt van kennis en informatie die kan bijdragen aan een betere beheersing van agressie en geweld. De sectordirectie wil alle meldingen bijzonder voorval in kaart te brengen en analyseren in het kader van het leren van incidenten en de sturing op kwaliteit daarvan. In het licht van deze ontwikkelingen is gestart met het centraal registreren van incidentmeldingen op het hoofdkantoor DJI.

Voortgang

Met ingang van 1 augustus 2008 worden zowel incidenten als onttrekkingen centraal geregistreerd in een database. Deze database levert overzichten van o.a. het aantal incidenten per jji, het aantal incidenten gerangschikt naar type incident, insluittitel of type afdeling (product).

De jji's sturen de meldingen bijzonder voorval worden ook aan de Inspectie jeugdzorg. De inspectie betreft de meldingen bij het toezicht door in sommige gevallen contact op te nemen met de betreffende jji om nadere informatie in te winnen danwel adviezen te geven.

Gegevens uit deze database worden reeds gebruikt voor analyses en hebben waar nodig reeds geleid tot aanpassingen in (de uitvoering van) de meldingenstroom vanuit - en binnen de jji's. Daarnaast vormen analyses van gegevens uit de database als onderwerp van gesprek in de sturingsrelatie tussen de sectordirecteur en algemeen directeur. De database heeft in dit kader een belangrijke functie met

betrekking tot het signaleren van eventuele patronen cq. trends in incidenten en maakt het mogelijk tijdig en adequaat in te (laten) grijpen. Met terugkoppeling van gegevens uit de database aan de jji's wordt tevens beoogd intercollegiale uitwisseling van expertise op het gebied van incidenten te bewerkstelligen, zodat de jji's ook hierin van elkaar kunnen leren (benchmark).

Prioriteit ligt vooralsnog bij het genereren van betrouwbare informatie uit de database door actief te sturen op het op gang houden van een consistente en consequente meldingenstroom zowel in -, als vanuit de jji's naar de sectordirectie. Hierin zijn grote vorderingen gemaakt. Alle jji's zijn daarnaast bezig incident evaluatiecommissies te formeren, waarbij cijfers uit de database, náást de eigen registraties van incidenten, belangrijke input vormen. In enkele jji's zijn dergelijke commissies reeds actief en heeft de uitkomst van deze evaluaties waar nodig tot verbetermaatregelen geleid.

In het kader van de HKZ-certificering beschrijven alle jji's momenteel hun werkprocessen, waaronder ook processen met betrekking het melden, registreren en evalueren van incidenten. Er is inmiddels ook een netwerk rondom incidentmeldingen opgezet waarin onderlinge uitwisseling van expertise plaatsvindt. Georiënteerd wordt nog op bestaande methodieken die bij evaluatie en analyse van incidenten gebruikt kunnen worden.

De database 2009 vormt een zogenaamde 'nulmeting' ten aanzien van het aantal en soort incidenten dat dit jaar in de jji's plaatsvindt. Beoogd wordt nog in 2009 een sectorbrede bijeenkomst te organiseren met tot doel te komen tot een gedeelde visie en normenkader ten aanzien van ernst, aard, omvang en aantal incidenten én het formuleren van minimale eisen aan evaluatie van incidenten. Dit is nodig om een vertrekpunt te creëren voor een benchmark op het gebied van incidenten. Deze verbeterslag focust zich uiteindelijk op het voorkomen van herhaling van (onnodige, ernstige) incidenten.

Actie	Tijdpad
Sectorbrede bijeenkomst tbv visie- en normenkader	Eind 2009
Visie- en normenkader gereed	Begin 2010